

KISKORÚAK SZEXUÁLIS BÁNTALMAZÁSA A KATOLIKUS EGYHÁZBAN, AZ USA-BAN ÉS EURÓPÁBAN

A VISSZAÉLÉSEKRŐL KÉSZÜLT JELENTÉSEK
ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE

Puskás Balázs

KISKORÚAK SZEXUÁLIS BÁNTALMAZÁSA A KATOLIKUS EGYHÁZBAN, AZ USA-BAN ÉS EURÓPÁBAN

A VISSZAÉLÉSEKRŐL KÉSZÜLT JELENTÉSEK
ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE

Puskás Balázs

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS.....	06
USA – A JOHN JAY JELENTÉS.....	09
A kérdések – a kutatás területei.....	9
Kutatási team és módszertan.....	9
A fiatalok szexuális bántalmazásának elterjedtsége a papok és diakónusok között.....	11
<i>A szexuális abúzus általános elterjedtsége az Egyesült Államokban.....</i>	<i>11</i>
<i>A papok, diakónusok és szerzetesek által elkövetett szexuális bántalmazások.....</i>	<i>11</i>
<i>Az előfordulások statisztikái.....</i>	<i>11</i>
<i>Az esetek időbeli eloszlása.....</i>	<i>12</i>
<i>A költségek.....</i>	<i>12</i>
<i>Az elkövető papok profilja.....</i>	<i>12</i>
<i>Bejelentések és az esetek nyomán történt egyéb tevékenységek.....</i>	<i>13</i>
<i>Az áldozatok tipológiája.....</i>	<i>14</i>
<i>A szexuális abúzusok okai az elkövetőknél.....</i>	<i>14</i>
ÍRORSZÁG – A RYAN JELENTÉS.....	15
Az abúzusok tipológiája, a kutatás fejezetei.....	15
A Bizottság feladata, összetétele és a kutatás módszertana.....	16
Az előfordulások statisztikái és jellege.....	17
<i>A fiatalok elleni szexuális abúzusok elterjedtsége Írországból.....</i>	<i>17</i>
<i>A papok és szerzetesek által elkövetett szexuális visszaélések.....</i>	<i>18</i>
<i>Az esetek kezelése, az egyházi és állami reakciók az abúzusokra.....</i>	<i>18</i>
<i>Az esetek pénzügyi következményei.....</i>	<i>19</i>
<i>Az áldozatok társadalmi profilja.....</i>	<i>19</i>
<i>Az abúzusok tipológiája.....</i>	<i>19</i>
<i>Fizikai bántalmazás.....</i>	<i>19</i>
<i>Szexuális bántalmazás.....</i>	<i>19</i>
<i>Elhanyagolás.....</i>	<i>20</i>
<i>Érzelmi bántalmazás.....</i>	<i>20</i>
Javaslatok.....	20

NÉMETORSZÁG – AZ MHG TANULMÁNY	21
A kérdések – a kutatás területei	21
Kutatási team és módszertan	21
A kiskorúak szexuális bántalmazásának elterjedtsége	23
<i>A szexuális abúzus általános elterjedtsége Németországban</i>	23
<i>A papok, diakónusok és szerzetesek által elkövetett szexuális bántalmazások</i>	23
Az előfordulások statisztikái.....	23
Az elkövetők száma.....	23
Az áldozatok száma.....	23
Az elkövetés helyszínei	24
Az esetek időbeli eloszlása	24
A költségek	24
Az elkövetők profilja	25
Az Egyház reakciói a bejelentések nyomán	25
A megvádolt klerikusokkal szemben hozott szankciók.....	25
Az áthelyezések	26
Az áldozatok tipológiája	26
Az áldozatok nemek szerinti megoszlása.....	26
Az elkövetések típusa, súlyossága.....	26
Az áldozatok kora	26
Az elkövetők szexuális irányultsága, pszicho szociális hajlamosító tényezők	26
Pedofília	26
Homoszexualitás	26
Pszicho szociális hajlamosító tényezők.....	27
Javaslatok	27
FRANCIAORSZÁG – A CIASE JELENTÉS	28
Kérdések – a kutatás területei	28
Kutatási team és módszertan	29
„Megvilágítani”: A kiskorúak szexuális bántalmazásának elterjedtsége	31
<i>A szexuális abúzus általános elterjedtsége Franciaországban</i>	31
<i>A papok, diakónusok és szerzetesek által elkövetett szexuális bántalmazások</i>	31
Az esetek időbeli és földrajzi eloszlása.....	31
Az előfordulások statisztikái.....	32

<i>A költségek</i>	32
<i>Az elkövetők profilja</i>	33
<i>Az áldozatok tipológiája</i>	33
<i>A szexuális abúzusok okai az elkövetőknél.....</i>	34
„Szétkergetni az árnyakat”: diagnosztizálni a feltárt jelenségeket	34
„Eloszlatni a sötétséget”: megtalálni a megfelelő utakat, módokat a múlt cselekményeinek feldolgozására, a jelenben a bántalmazások kezelésére, a jövőben a megelőzésre	35
ÖSSZEGZÉS	37
IRODALOMJEGYZÉK	38

BEVEZETÉS

2002-ben, Bostonban óriási botrány robbant ki az amerikai Katolikus Egyházban.¹ Az eset rendkívüli jelentőségét az azt követő évek mutatták meg: nem túlzás azt mondani, hogy ez volt az a momentum, melytől kezdődően az akkor már évtizedek óta búvópatakként jelenlévő, a felszín alatt tekerdő szexuális visszaélések árja elemi erővel a felszínre tört és cunamiként söpörte el az abúzusokkal kapcsolatos addigi automatizmusokat, a fennálló status quo-t először az amerikai egyházban, majd szerte a világon.

Mint kiderült, nemcsak arról volt szó, hogy egy elszigetelt esetben egy katolikus pap kiskorúakat bántalmazott, hanem rendszerszintű volt a probléma²: a regnáló bostoni bíboros az érintett papi elkövetőt az egyes esetek kiderültét követően is hivatalban hagyta, sőt az ügyek elkendőzését a bántalmazó klerikus áthelyezésével próbálta megoldani – amint azt ma már tudjuk, kevés sikerrel, hiszen a beteges hajlamú pap mindenhol újabb és újabb áldozatokat rontott meg.

Az eset nyomán Bernard Law bíboros lemondott tisztségéről³, a helyére egy puritán kapucinus szerzetes, Sean O'Malley került, aki alaposan felgyúrta a csuha ujját: a püspöki palotát eladta⁴, és minden eszközzel arra törekedett, hogy az áldozatokat amennyire lehet, anyagilag és erkölcsileg is kártalanítsa, valamint zéró toleranciát hirdetett a hasonló esetekkel szemben, és drákói szabályokat hozott a kiskorúak védelmében.

2004-ben a USCCB (az Egyesült Államok Katolikus Püspöki Konferenciája) pedig egy addig példa nélküli lépésre szánta el magát: felkért egy független intézményt⁵, hogy tárja fel az elmúlt évtizedekben történt eseteket. Ezzel párhuzamosan pedig az Egyház megtisztítására, a további esetek megelőzésére, a kiskorúak védelmére a Konferencia és az egyes püspökségek, érsekségek, szerzetesrendek konkrét lépéseket tettek, szabályzatokat alkottak és szigorú eljárásrendeket alakítottak ki, amelyeket következetesen be is tartattak.

Az amerikai esetet követően a világ szinte minden részén hasonló botrányok robbantak ki, amelyeknek a kezelésére a Katolikus Egyház komoly erőfeszítéseket tett és tesz. Egyrészt központilag, a Szentszék által fogantatosított intézkedések által⁶, másrészt pedig a helyi egyházközségek, püspöki konferenciák, szerzetesrendek akcióival.

¹ Church allowed abuse by priest for years (Boston Globe, (06.01.2002); <https://www.bostonglobe.com/news/special-reports/2002/01/06/church-allowed-abuse-priest-for-years/cSHfGkTlrAT25qKGvBuDNM/story.html> utolsó letöltés 2022.06.02.

² Sex abuse cover-up rocks Boston's Catholic church (The Guardian, 23.02.2002) <https://www.theguardian.com/world/2002/feb/23/usa.matt-hewengel> utolsó letöltés 2022.06.02.

³ Cardinal Law Steps Down, Apologizes for 'Mistakes' <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-2002-dec-14-na-law14-story.html> utolsó letöltés: 2022.06.02.

⁴ Boston Archdiocese Sells Off Land (LA Times 21.04.2004) <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-2004-apr-21-na-boston21-story.html>

⁵ „2002 júniusában az Egyesült Államok katolikus püspökeinek teljes testülete dallasi közgyűlésén jóváhagyta a Gyermek és Fialok Védelméről szóló Chartát. A Charta létrehozta az Országos Felülvizsgáló Testületet, amelynek feladata volt, hogy az egyházmegyéket teljes együttműködésével leíró tanulmányt készítsen a kiskorúak papi szexuális zaklatásának természetéről és terjedelméről. A National Review Board megbízta a New York-i Városi Egyetem John Jay Büntetőjogi Kollégiumát, hogy végezzen kutatásokat, összegezze az összegyűjtött adatokat, és adjon ki összefoglaló jelentést az Egyesült Államok Katolikus Püspöki Konferenciájának az eredményekről. A John Jay College ezen jelentését az alulírott közzéteszi. (Msgr. William P. Fay főtitkár).” https://www.bishop-accountability.org/reports/2004_02_27_JohnJay_original/ utolsó letöltés 2022.06.02.

⁶ A Ferenc pápa 2019-ben adta ki „Ti vagytok a világ világossága” kezdetű apostoli levelét, amelynek célja, hogy „megelőzze és megakadályozza az Egyházon belüli szexuális visszaéléseket a kiskorúakkal és kiszolgáltatott személyekkel szemben. Ferenc pápa motu proprioja a Vatikánban februárban tartott találkozó gyümölcseként született meg, amelyen a püspöki konferenciák elnökei és a legfőbb szerzetesi előljárók vettek részt.

A pápai rendelkezés olyan újító elemeket tartalmaz, amelyek a Szentszék és az egyházmegyéket közti jobb együttműködést szolgálják.” Magyar Kurír, 2019. május 9. <https://www.magyarurir.hu/ferenc-papa-ti-vagytok-vilag-vilagossaga-ferenc-papa-motu-proprioja-az-egyhazi-beluli-visszaelesek-ellen> utolsó letöltés: 2022.06.02.

Mindezek következtében pedig ma egyértelműen elmondható, hogy pozitív folyamatok indultak be a Katolikus Egyház egészében és mindazokban az országokban, melyekben a Szentszék által kezdeményezett és előírt folyamatokat kellő hatékonysággal és fegyelmezettséggel beindították.

Egyrészt elkezdett tisztulni a kép: az Egyház és a szélesebb közvélemény rálátást nyert a probléma mélységére és minőségére az elmúlt 70 év távlatában, illetve láthatóvá váltak azok az okok és tényezők, amelyek mintegy facilitálták az Egyházban ezeket a típusú bűncselekményeket.

Másfelől szabályzatok születtek, az áldozatok iránti érzékenyítést és általánosságban a témában való elmélyülést célzó képzések jelentek meg, sőt a Pápai Gregoriana Egyetem⁷ egy nemzetközileg akkreditálható képzési portfóliót alakított ki a gyermekbántalmazással kapcsolatosan⁸. Ferenc pápa zéró toleranciát hirdetett, előírta a világi hatóságokkal való együttműködést és kötelezte a püspökségeket, valamint a szerzetesrendeket a megfelelő szabályzatok és eljárásrendek kialakítására és véghez vitelére⁹.

A Szentszék a kánonjogot is módosította. A Kódex VI. könyve jelentős változásokon¹⁰ esett át, többek között kiterjesztették a vonatkozó egyházjog hatályát az egyház alkalmazásában álló civilekre is.

Alapjában véve tehát elmondható, hogy globálisan a Katolikus Egyház komoly és hatékony lépéseket tett annak érdekében, hogy biztonságosabbá váljon a kiskorúak számára. Ahogy talán kijelenthető az is, hogy ma már nincs még egy olyan szervezet, amelyik – ha megkésve is, ha a kényszerítő körülmények hatására is, de végül mégis – ennyire komolyan venné a gyermekek és sérülékeny felnőttek védelmét, mint éppen a Római Katolikus Egyház. Nincs még egy olyan szervezet, amely ilyen széles körben és ilyen komplex módon fogott akcióba a kiskorúak elleni bántalmazással szemben.

Ahogy az korábban már említettem, minden azzal kezdődött, hogy az amerikai katolikus egyház megtörte a csendet. Az amerikai püspökök legyűrték minden félelmüket és iszonyukat, és azt mondták, hajlandóak szembenézni az Egyház kebelében rejtőző démonnal, hajlandóak nevének nevezni a bajt, és vállalják, hogy ez azzal jár, hogy felelősséget kell vállalniuk, hogy sok pénzt ki kell fizetniük rengeteg áldozatnak és, hogy paradigmát kell váltani a bántalmazási ügyek kezelésével és az áldozatokhoz való hozzáállással kapcsolatosan.

Ezen az úton az első lépést pedig egy független kutatás jelentette.

Amit aztán világszerte még több kutatás követett, melyek nyomán komoly, mélyreható átalakulás és tisztulás indult meg a Katolikus Egyházban. Ezek a jelentések fontos szerepet játszottak abban, hogy a helyi egyházak és a Szentszék meghozzák azokat az intézkedéseket, amelyekről fentebb már szóltam. Hiszen minden gonoszt úgy lehet legyőzni, ha először a nevének nevezzük – ezek a jelentések pedig pontosan ezt tették.

Jelen tanulmány célja, hogy három európai és az USA-beli jelentés eredményeit az olvasó elé tárja. Egyrészt a hiánypótlás szándékával: szakmai- és egyházi körökben is sokat emlegetjük ezeket az „ország-jelentéseket”, magyarul azonban ilyen mélységben még nem jelent meg róluk összefoglaló elemzés.

⁷ <https://www.unigre.it/en/> utolsó letöltés 2022.06.02.

⁸ https://iadc.unigre.it/wp-content/uploads/2017/09/Elearning_Flyer_15.pdf utolsó letöltés 2022.06.02.

⁹ A „Ti vagytok a világ világossága” kezdetű motu proprio rendelkezett erről.

¹⁰ <https://www.jogiforum.hu/hir/2021/06/18/buntetojogi-reform-a-vatikanban-uj-kategoriakat-vezetnek-be-a-kanonjogi-kodex-vi-konyvebe/> utolsó letöltés 2022.06.02.

Másrészt fontosnak tartom azt is, hogy ezeknek a jelentéseknek az ismerete hozzásegítse az olvasót az egyházi abúzusok korrekt, tényszerű ismeretéhez. A jelentésekből világosan látható, nem igaz, hogy ez egy olyan probléma, amit „a liberálisok találtak ki”, mint ahogyan az sem, hogy „minden pap pedofil”. Zárójelben jegyzem meg: a szexuális bántalmazás a modern és posztmodern társadalmak problémája, s bár az Egyház érintettsége vitathatatlan, a jelenség megszüntetéséhez nem elég az Egyházat megreformálni. A bántalmazások legnagyobb része ugyanis a „világban” történik¹¹, ezért bizony nagyon nagy szükség lenne arra, hogy azt a szembenézést, amit a Katolikus Egyházban megtettek, az egyes országok vezetése és a megfelelő jogkörökkel bíró nemzetközi szervezetek (ENSZ, EU) is hasonló mélységben meglépjék, és a szükséges intézkedéseket meghozzák.

A továbbiakban négy dokumentumot fogok megvizsgálni: az amerikai, az ír, a német és a francia jelentéseket. Tisztában vagyok azzal, hogy nagyon sok más jelentés készült, többek között Ausztráliában, Chilében, Lengyelországban vagy éppen egyes szerzetesrendekben. Ezeknek a vizsgálata – terjedelmi okok miatt - egy következő elemzés tárgya lehet, ebben az írásban kizárólag a fent megjelölt jelentésekre fogok fókuszálni.

A jelentéseket elsősorban azok összefoglalói (executive summary) alapján vizsgálom majd, mindazonáltal természetesen a részletező fejezetekből is ki fogok emelni fontosabb megállapításokat. Nem törekedtem egyéb elemző források beemelésére, bár néhányat használtam. Ugyanakkor elsősorban a jelentésekben közölt tényanyagot mutatom be, amennyire lehetséges, egymással összehasonlítható formában. Ezért a további fejezetek alapvetően 4 forrásra, azaz magukra a jelentésekre épülnek, néhány kivételtől eltekintve.

¹¹ Az Európai bizottság 2020-as jelentése szerint minden 5. gyermeket szexuális bántalmazás ér az EU-ban, és a bántalmazások száma 2010 óta 70%-kal növekedett. (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0607&from=EN> utolsó letöltés 2022.06.02.).

USA – A JOHN JAY JELENTÉS

A Jelentést az USA Katolikus Püspöki Konferenciájának (USCCB) felkérésére a New York Városi Egyetem (The City University of New York) tagintézménye, a John Jay Kriminológiai Főiskola (John Jay College of Criminal Justice)¹² készítette.

A kiemelkedő presztízsű intézet egy 291 oldalas kutatás eredményeit publikálta, amely az USA-ban a klérus (papok és diakónusok) által kiskorúak kárára elkövetett szexuális visszaéléseket elemezte. A munka az USCCB által feltett kérdések megválaszolására épült. A kutatásra a megbízást 2002 júniusában adta a Püspöki Konferencia, az adatgyűjtés 2003 márciusában kezdődött, a riportot pedig 2004 júniusban adták át a megbízónak.¹³

A KÉRDÉSEK – A KUTATÁS TERÜLETEI

Az USCCB egy másfél oldalas kérdéssor megválaszolását kérte a kutató szervezettől, ezek a kérdések négy kategóriába voltak sorolhatók:

1. Annak vizsgálata, hogy 1950 és 2002 között hány és milyen természetű szexuális visszaéléssel kapcsolatos váddal szembesült a Katolikus Egyház az USA-ban
2. Információk gyűjtése az állítólagos elkövetőkről: egyházi státusz, kor, áldozatok száma, az egyház és a világi hatóságok válasza a velük kapcsolatosan megfogalmazott vádakra
3. Információk gyűjtése az állítólagos áldozatokról: az elkövetővel való kapcsolatuknak a természete, a visszaélés természete és a vádak időbeli megoszlása
4. Adatgyűjtés arról, hogy a visszaéléseknek milyen finansiális következményei voltak az egyházra nézve

KUTATÁSI TEAM ÉS MÓDSZERTAN

A kutatók három szakterületről kerültek bevonásra: törvényszéki pszichológia, kriminológia és viselkedéstan.¹⁴

A módszertan alapvetően kérdőívekre épült, amelyeket külön-külön fogalmaztak meg az egyházmegyéék, a szerzetesrendek és egyéb katolikus szervezetek elöljárói számára. Bár kezdetben volt ellenállás, végül mégis egészen magas számban válaszolták meg a kérdőíveket a megkeresettek: a püspökségek 97%-ban (ez kiemelkedően jó arány egy kérdőíves kutatásnál; ráadásul a válaszok minősége is nagyon magas volt az értékelők szerint), míg a szerzetesrendek 60%-a küldte vissza, ami a szerzetesek 80%-át reprezentálta.¹⁵

A kérdőívek többfélék voltak: klerikusokról szóló-, áldozatokról szóló-, az elkövetett cselekménnyel kapcsolatos-, illetve az egyházmegyéről/szerzetesrendről feltett kérdéseket tartalmaztak.

¹² A City University of New York 25 campuson fogadja a hallgatóit, minden campus egy külön college (főiskola), ezek egyike a John Jay <https://www.cuny.edu/about/colleges-schools/> utolsó letöltés: 2022.06.04.

¹³ The nature and scope of sexual abuse of minors by catholic priests and deacons in the United States 1950-2002 a research study conducted by the John Jay College Of Criminal Justice The City University Of New York • February 2004 for the United States Conference of Catholic Bishops; 3. oldal <https://tile.loc.gov/storage-services/master/gdc/gdcebookpublic/2019/66/72/66/2019667266/2019667266.pdf> utolsó letöltés 2002.06.02.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid. 10. oldal

KISKORÚAK SZEXUÁLIS BÁNTALMAZÁSA A KATOLIKUS EGYHÁZBAN, AZ USA-BAN ÉS EURÓPÁBAN

A téma érzékenysége miatt a kérdőíveket először az Ernst & Young tanácsadó céghez küldték, amely megfosztotta azokat a személyek azonosítását lehetővé tévő információktól, így a kutatók már csak tiszta adatokat kaptak meg.¹⁶

A kérdőívek 3 területet érintettek a kérdések alapján. Minden egyházmegyének/szerzetesrendnek 3 kérdőívet kellett kitöltenie. Az első az intézményről magáról szólt, a második azokról a papokról, akikkel kapcsolatosan szexuális visszaélés vádjai fogalmazódtak meg, és végül magukról az incidensekről. A három típusú kérdőív együttes vizsgálata egy átfogó képet nyújtott az egyes intézményekről, és a problémát mélységében láttatta.¹⁷

Az első kérdőív, amelyet „Egyházmegyei Profil”-nak hívtak, 10 kérdésből állt. Ezek közül 5 az adott intézmény demográfijával foglalkozott, a másik 5 pedig a problémás esetekkel. Arra is rákérdeztek többek között, hogy hány esetben fogalmaztak meg vádakat, illetve arra is, hogy hány vádat találtak ezek közül megalapozatlannak, illetve hányat vontak vissza.

A második, a „Klerikus Kérdőív” 17 kérdésből és 18 utólagos kérdésből állt, és az egyes papokra fókuszált. Azokkal a papokkal kapcsolatosan kellett kitölteni, akikről bármikor a vizsgált időszakban volt dokumentált eset kiskorú szexuális zaklatásáról (bejelentés vagy feljelentés). A kérdések körüljárták a pap élettörténetét, hol járt szemináriumba, áthelyezték-e a képzése során, voltak-e szerhasználati problémái, őt magát érte-e szexuális bántalmazás, stb. Végül pedig a kérdések harmadik, ún. utólagos kérdéscsoportja azt kutatta, mi történt a bejelentés után: megfegyelmezték-e a papot vagy áthelyezték, esetleg feljelentették a hatóságoknál, eltiltották-e a fiataloktól, elküldték-e terápiára.

Végül pedig a harmadik kérdőív, az „Áldozat Kérdőív” a szexuális visszaélések túlélőiről szólt. Ez azt jelentette, hogy ha pl. egy adott pap ellen 5 bejelentés született, akkor 5 kérdőívet kellett még kitölteni, áldozatonként egyet-egyét. Ennek a kérdőívnek két része volt: az elsőben egyrészt magáról az áldozatról szóló kérdések szerepeltek: neme, kora az incidens idején, kora a bejelentés idején. Még ugyanitt az incidens jellegéről és arról is kérdeztek, hogy milyen magatartást tanúsítottak az egyházi és a világi szervezetek, hatóságok a bejelentést követően. A második részben pedig az incidens anyagi körülményeinek feltárására tettek kísérletet: mennyibe kerültek a terápiás kezelések (mind az áldozat, mind az elkövető részére), mennyi kompenzációt kellett kifizetni, milyen jogi költségek merültek fel stb.¹⁸

A beérkezett kérdőíveket a korábban említett módon, minden személyes adattól megtisztítva kapta meg értékelésre a kutatói csapat. Az, hogy a korábban említett, nagyon magas százalékos arányú válaszok születtek (az egyházmegyékben 97%-os, a szerzetesrendekben a szerzetesek 80%-át érintő válaszadói körrel beszélünk), annak volt köszönhető leginkább, hogy a Püspöki Konferencia elnöke levélben szólított fel minden intézményt a gördülékeny és transzparens együttműködésre független kutató szervezettel, és ennek az intézmények túlnyomó többségben eleget is tettek.

¹⁶ Ibid. 3. oldal

¹⁷ Ibid. 13. oldal

¹⁸ Ibid. 15. oldal

A FIATALKORÚAK SZEXUÁLIS BÁNTALMAZÁSÁNAK ELTERJEDTSÉGE A PAPOK ÉS DIAKÓNUSOK KÖZÖTT

A szexuális abúzus általános elterjedtsége az Egyesült Államokban

A tanulmány először arra tett kísérletet, hogy a szélesebb társadalomban történt incidensekkel kapcsolatos statisztikai adatokat is közöljön, hogy az egyházi probléma mélységét érzékeltetni tudja. Több kutatást is megvizsgáltak, és megjegyzik, hogy az eredmények enyhe eltéréseket mutatnak, mindazonáltal az alábbi adatokat közlik:

- A nők 27%-ánál, a férfiak 16%-ánál található gyermekkori szexuális bántalmazás a vizsgált időszakban (1992 – 2000). A vizsgált esetekben a férfiak 42%-a, a nők 33%-a soha nem beszélt az őket ért bántalmazásokról.
- A nők 12,8%-a, a férfiak 4,3%-a tett jelentést őket gyermekkorban ért szexuális bántalmazásról.
- A nők 15,3% -a, a férfiak 5,9%-a élt meg valamilyen formában szexuális erőszakot,
- A rendőrségnek az esetek mindössze 5,7%-át jelentették, és az incidensek 26%-áról senkinek nem beszéltek a vizsgálat megkezdése előtt.
- Összefoglalva a fentieket, a lányokat sokkal több bántalmazás éri, mint a fiúkat, a lányok nagyobb arányban mondják el, mi történt velük, mint a fiúk, mindazonáltal az esetek jelentése nagyon alacsony számban fordul elő mindkét nemnél.¹⁹

A papok, diakónusok és szerzetesek által elkövetett szexuális bántalmazások

Az előfordulások statisztikái

A kutatásban rögzített adatok szerint összesen, minden esetet számba véve 4392 papot vádoltak meg szexuális visszaéléssel a vizsgált időszakban. Azt, hogy ez az aktív papoknak hány százaléka, nehéz volt kiszámolni, hiszen nem álltak rendelkezésre pontos számok arról, hogy 1950 és 2002 között hány aktív pap teljesített szolgálatot. Több forrást is használtak a papok teljes létszámának megbecslésére, a következők szerint:

- Felkérték a püspökségeket és a szerzetesrendeket, hogy ők szolgáltatassanak adatot a vizsgált időszakban szolgálatot teljesítő papok számáról. E szerint 109 694-en teljesítettek szolgálatot, ami azt jelenti, hogy a teljes létszám 4.0%-a volt bántalmazó
- A másik adatot egy egyházi adatbázisból nyerték²⁰, amelyben 1960 és 2002 között 94.607 papot számoltak, ebben az időszakban 4 127 volt az elkövetők száma, az arány 4,3%
- Ha az egyházmegyei és a szerzetesrendi adatokat külön vizsgáljuk, akkor az eredmények azt mutatják, hogy az egyházmegyei/szerzetesrendi demográfiai adatok arányában az egyházmegyei papok 4,3%-át vádolták meg szexuális visszaéléssel, míg a szerzeteseket 2,5%-ban. A CARA adatbázisra vetítve ezek az arányok: 5% és 2,7%

Ami a bejelentéseket illeti, azt a kutatás nem tudta kideríteni, hogy az elkövetett incidensek hány százaléka került bejelentésre. Az viszont érdekes, hogy míg az incidenseket azok bekövetkeztét követő egy éven belül

¹⁹ Ibid. 25. oldal

²⁰ Center for Applied Research for Apostolate (CARA)

a túlélők mindössze kevesebb, mint 13%-a jelentette be, több mint 25%-ot tesz ki azoknak az aránya, akik az elszenvedett bántalmazást követő 30 éven túl tették meg az első hivatalos bejelentésüket (erről ld. még később).

Azoknak az áldozatoknak a száma, akik a vizsgált időszakban bejelentést tettek egyházi személy által a kárukra elkövetett szexuális bántalmazásokról, 10.667, azaz egy pap átlagosan 2 - 3 gyereket bántalmazott.²¹

Ami az esetek földrajzi eloszlását illeti, nincs jelentős különbség az elkövetői arányok tekintetében, a legalacsonyabb arány 3% volt, a legmagasabb 6%.

Az esetek időbeli eloszlása

A kutatás szerint a legtöbb elkövetőt 1970-ben jelentették, a 70-es években történt, ismételt bántalmazási eseteket vizsgálva elmondható, hogy ez volt a legterheltebb évtized, a legtöbb incidens viszont 1980-ban került rögzítésre.²²

A bejelentett abúzus esetek sokszor évekig tartottak. Az esetek több, mint 38%-a egy éven belül lezajlott, 21,8%-uk több, mint egy éven, de kevesebb, mint két éven át tartott, 28%-uk 2-4 éven át, 10,9%-uk 5-9 éven át tartó szexuális bántalmazásról szól.

Ami a bejelentések idejét illeti: 1993 előtt jelentették be az esetek egyharmadát, 1993 és 2002 között további egyharmadot, míg a vizsgálat lefolytatásának idején, mindössze egy éven belül, 2002-2003-ban tették meg a harmadik harmadát a bejelentéseknek.²³

A költségek

Az Egyház a Jelentés szerint 2004-ig több mint 500 millió dollárt költött az áldozatok kompenzációjára, az áldozatok és az elkövetők terápiás kezeléseire és ügyvédi díjakra.

Az elkövető papok profilja

- A papok többségét, 68%-ot 1950 és 1979 között szenteltek. Azoknak az aránya, akiket 1950 előtt szenteltek, 21,3%, a többiekét, 10,7%-ot 1979 után szentelték pappá
- Az elkövetők 37%-a vett részt különböző terápiás programokon, a legtöbb kifejezetten szexuális erőszakot elkövetőknek szóló kezelésre lett beíratva, illetve voltak, akiket egyéni terápiára küldtek. Azok a papok, akiknek több áldozatuk volt, nagyobb valószínűséggel kerültek be ilyen programokba, mint azok, akiknek kevés vagy „csak” egy áldozata volt. Érdekes, annak viszont, hogy milyen súlyosságú volt az erőszakos cselekmény, nem volt korrelációja azzal, hogy kapott-e kezelést vagy nem: azok, akik vagi-

²¹ John Jay Jelentés – 4. oldal

²² Ibid. 5. oldal

²³ Ibid. 5. oldal

nális, anális vagy orális szexre kényszerítették őket, nem kaptak nagyobb arányban kezelést mint azok, akik ruhán keresztül illetlen érintésekkel zaklatták az áldozataikat.²⁴

- Az elkövetői magatartásokat több mint 20 kategóriába sorolták. Ezek közül a leggyakoribbak a következők voltak: illetlen érintés ruhán keresztül 53%, a ruha alá benyúlás 45%, a pap által elkövetett orális aktus 26%, áldozat levetkőztetése 26%, behatolás 22%. A legtöbb elkövető több kategóriában is visszaélt áldozatával, illetve elmondható, hogy nagyon kevés volt azoknak a száma, akik a legenyhébb kategóriánál megálltak volna. Azoknak az aránya pedig, akik „csak” verbálisan követtek el szexuális abúzust vagy pornográf tartalmakat mutattak az áldozatuknak, mindössze 1,5% az aránya.
- A bűncselekmények helyszíne legtöbb esetben (41%) a paplak volt, az esetek 16%-a templomban, 12%-a az áldozat otthonában történt. 10-10% körüli azoknak az eseteknek a száma, amelyek iskolában vagy autóban történtek.
- Az elkövető papok többségének voltak viselkedési problémái, leggyakrabban a tanúk szerint személyiségzavarosak voltak. A koruk az idő előrehaladtával átlagban nőtt, míg az 50-60-as, valamint a 70-es években jellemzően a harmincas korosztály volt az elkövető (az átlag életkor 37-38 év volt ezekben az évtizedekben), ez a 80-as évektől kezdve emelkedni kezdett. 1980-1990-ig 42 év volt az átlagos elkövetői kor, majd a kilencvenes évektől ez fölűszott egészen a 48 éves átlag életkorig.²⁵
- Az elkövetők 56%-a egyetlen eset miatt volt bejelentve vagy feljelentve. 27%-uk 2-3 áldozatot abúzált, 14%-uknak volt 4-9 áldozata, míg 3,5%-nak több mint 10 személy.²⁶

Bejelentések és az esetek nyomán történt egyéb tevékenységek²⁷

A rendőrség a riport elkészültekor az elkövetők negyedével vette fel a kapcsolatot, azoknak a száma, akiknél végül eljárás indult, 384, az összes elkövető közel 10%-a. Akiket végül elítéltek, 252-en voltak, közülük 100-an mentek börtönbe, ami az összes megvádolt papnak a 2%-a.

A bejelentések felét maga az áldozat, negyedét az áldozat ügyvédje, a maradékot jellemzően családtagok (leginkább a szülők) tették.

Az esetek felében a bejelentést a püspökség/szerzetesrendnél tették, negyedében pedig a hatóságoknál. Ezeknél a bejelentéseknél az archív fájlok azt mutatják, hogy az esetek felében történt legalább egy kísérlet az eset felderítésére, magyarul egy válaszlépést tett a felkeresett intézet. Sajnos azonban az esetek kicsit több mint felénél (50,3%) nem történt semmi²⁸.

Az is fontos információ, ami részben magyarázza a tétlenséget is, hogy a bejelentések a tényleges abúzustól képest meglehetősen későn történtek (ez ma is sokszor előfordul, hiszen az áldozatok túlnyomó többsége évekig, évtizedekig egyáltalán nem beszél a vele történteokról). A jelentés szerint csak az esetek kevesebb, mint egy negyedénél tették meg az áldozatok a bejelentést az eset megtörténtét követő 10 éven belül. A bejelentések felét 10-30 év elteltével tették meg, míg további egynegyedét az incidenst követő több mint 30 év elteltével.²⁹

²⁴ Ibid. 6. oldal

²⁵ Ibid. 44. oldal

²⁶ Ibid, 51. oldal

²⁷ Ibid. 7. oldal

²⁸ Ibid, 93. oldal

²⁹ Ibid. 94. oldal

Az áldozatok tipológiája

A tanulmány kimutatta, hogy a több mint 10 ezer áldozat 81%-a hímnemű volt, míg csupán 19%-uk volt nőnemű, korukat tekintve pedig leginkább a pre-pubertás és pubertás kategóriába sorolhatók: a legtöbb áldozat 11-17 éves korú fiú volt, az áldozatok átlag életkora 12,6 év, az életkor átlaga pedig az évtizedek során növekvő tendenciát mutatott.³⁰

A szexuális abúzusok okai az elkövetőknél

A dokumentum egy részletes mellékletben arról is közöl elemzést, hogy vajon az elkövetőknél miért alakul ki beteges vonzódás a gyermekek iránt, illetve miért válnak elkövetőkkel. Az elemzés során több teóriát is felsorolnak: biológiai-, pszichodinamikai-, viselkedési-, kötődési-, kognitív viselkedési-, integrált- és a papi elkövetőkkel kapcsolatos speciális teóriákról beszélnek a kutatók. Ezek közül az utóbbi kettő a legérdekesebb: az integratív teória tulajdonképpen az összes többi teóriának elismeri, hogy egyes elemei igazak lehetnek az elkövetőre³¹. Az elmélet szerint a szexuális elkövető 4 fontos karakterjegye vezet az elkövetéshez:

- az első az ún. érzelmi kongruencia, ami azt jelenti, hogy a személy érzelmileg sérült, infantilis vagy kisebbbbségi komplexusban szenved, emiatt könnyebben képes gyermekekkel kapcsolatot teremteni, mint felnőttekkel.
- a második a gyermek iránti szexuális vágy felébredése. Ennek okát a szocializációban látja elsődlegesen, ami lehet saját tapasztalat is: az elkövető maga is szexuális visszaélés áldozata volt gyermekkorában és e tapasztalat hajtja a gyermekek felé.
- a harmadik az ún. blokádtéória. Ennek a lényege, hogy a felnőttekkel való érzelmi és szexuális kapcsolatteremtését valami leblokkolja. Ez leginkább gyermekkori, ifjúkori traumákra, a szocializációs készségek kialakulásának hiányára vezethető vissza
- a negyedik faktor a gátlástalanság. Ez teszi képessé arra, hogy átlépje azokat a határokat, amelyeket a gyermekmolestáláshoz át kell lépni. Ebben Finkelhor szerint 3 hajlamosító tényező játszik szerepet: a kognitív zavarok, a kábítószeres használata és a stressz.

A papi elkövetőkkel kapcsolatosan a kutatók véleménye az, hogy nincs világos és egyértelmű válasz arra, miért molestálnak egyes papok gyermekeket. Abban mindenesetre egyetértés mutatkozik, hogy a papoknál is fontosak a gyermekkori traumák, az esetlegesen a papi elkövetővel szemben megvalósult abúzus. Elképzelhető, hogy ezeknél az érzelmileg terhelt, pszichoszexuális fejlődésükben sérült papi személyeknél a cölibátus, illetve az egyházi morális elvárások iránti megfelelésre való képtelenségből fakadó szégyenérzet és kisebbbbségi komplexusok mind közrejátszhatnak abban, hogy egy papi személy bántalmazóvá váljon.³²

³⁰ Ibid. 70. oldal

³¹ Ennek a teóriának a megalapozója David Finkelhor amerikai szociológus; ibid. 168. oldal

³² Ibid. 170. oldal

ÍRORSZÁG – A RYAN JELENTÉS³³

Az írországi botrányok közül Brendan Smyth premontrei szerzetes esete volt 1995-ben, amely beindította a gyermekbántalmazás társadalmi- és egyházi megítélésével kapcsolatos paradigmaváltást. Az eset annyira mélyen megrázta Írországot, hogy a főügyész (aki az elkövető Észak Írországnak történő kiadatását hónapokon át késleltette) és maga a miniszterelnök is lemondani kényszerült miatta. Az eset nyomán feltáruló problémahalmaz elsősorban az iskolákat érintette, főként a bentlakásos intézményeket³⁴. Az említett szerzetest végül 74 rendbeli szexuális visszaélés miatt tizenkét év börtönbüntetésre ítélte a bíróság (harminchat év alatt húsz ipariskolai tanulót zaklatott szexuálisan).

Az akkori miniszterelnök 2000-ben megalapította a Gyermekzaklatási Eseteket Vizsgáló Bizottságot (Commission to Inquire into Child Abuse – CICA), „amely aztán kilencéves munka után kiadta 2600 oldalas értékelő jelentését (Ryan Report)”.³⁵

A Ryan jelentés 2009-ben jelent meg. A jelentés a megbízó személyét (az ír állam), a vizsgálat tárgyát (Írország azon szerzetesi fenntartású, államilag finanszírozott intézményei, amelyekben kiskorúakkal foglalkoznak, főként ipariskolák, árvaházak és javítóintézetek) és a vizsgált bántalmazások körét (nemcsak szexuális, hanem fizikai és egyéb bántalmazások, beleértve az elhanyagolást is) tekintve is jelentősen különbözik a többi ország-jelentéstől. Az ír probléma, a jelentés kiváltó oka tehát a rosszul működő bentlakásos intézményekben elkövetett különböző abúzusok voltak egyfelől, másfelől pedig az, hogy az Egyház elmulasztotta megfelelően kivizsgálni és kezelni a kebelében egyre terebélyesedő botrányt.³⁶

AZ ABÚZUSOK TIPOLÓGIÁJA, A KUTATÁS FEJEZETEI

A kutatások nemcsak a szexuális visszaélésekre, hanem a gyermekbántalmazás valamennyi formájára kiterjedtek. Először tehát meg kellett határozni, mit is ért a Bizottság abúzuson:

- első helyen a fizikai bántalmazást és annak megelőzésének hiányát jelölték meg
- a másodikon a gyermek szexuális tárgyként való használatát saját- vagy harmadik személy örömeire
- a harmadikon az elhanyagolásnak azt a minősített formáját, amely a gyermek fizikai vagy mentális fejlődésének rendellenességéhez vezet, illetve súlyosan károsítja a gyermek jólétét vagy viselkedési készségeit
- illetve bármely más olyan tett vagy mulasztás, ami hasonló negatív hatásokkal bír vagy bírhatott a gyermekekre, pl. az érzelmi bántalmazás³⁷

A kutatás 5 fejezetre oszlik, egészen más rendszerben, mint bármelyik másik független ország-jelentés: az összefoglaló jelentést követő első és második fejezet egyenként tárgyalja a vizsgált intézményekben történt abúzusok

³³ http://childabusecommission.ie/?page_id=241 utolsó letöltés 2022.06.24.

³⁴ Industrial schools, reformatories and orphanages – ipariskolák, javítóintézetek és árvaházak; vagy egy kifejezéssel élve out-of-home care placements – azaz az otthonon kívüli intézmények, bentlakásos intézmények. Ezek a XIX. század közepétől rendkívül elterjedtek voltak Írországbán, és 1917-től az összes ilyen intézmény a Katolikus Egyház fenntartása alá került. (forrás: NÉMETH TIBOR: Rendszerszerű erőszak az írországi javító- és nevelőintézetekben (Pedagógiai Folyóiratok; 2019. 5-6; <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/rendszeru-eroszak-az-irorszagi-javito-es-nevelointezetekben> utolsó letöltés: 2022.06.24.

³⁵ NÉMETH TIBOR: Rendszerszerű erőszak az írországi javító- és nevelőintézetekben (Pedagógiai Folyóiratok; 2019. 5-6 <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/rendszeru-eroszak-az-irorszagi-javito-es-nevelointezetekben> utolsó letöltés 2022.06.24.

³⁶ A bizottság megalakulásának, illetve az ír egyház korábbi vizsgálatának körülményeiről, az egyes egyházmegyei jelentésekről, valamint a 2002 decemberében sajnálatos módon meghiúsult, a püspöki konferencia által elrendelt nemzeti vizsgálatról Marie Keenan: A gyermekek szexuális bántalmazása és a katolikus egyház c. könyvében (Oriold és Tsai., 2017 Budapest, 257-270. oldal) olvashatunk.

³⁷ Ryan jelentés összefoglaló 1. oldal

kat, intézményenkénti áttekintésben. A 3. fejezet hasonlít leginkább a többi jelentésre, ez az, amelyben a több mint 1000 tanúvallomást összegzik a jelentés készítői, kitérve az abúzusok helyére, formájára, az áldozatok tipológiájára stb. A 4. fejezetben az oktatási minisztérium szakmai felelősségét, a szintén az ő felelősségi körébe tartozó intézményfinanszírozás releváns vonásait firtatják, valamint az iskolák és a társadalom viszonyát, illetve a bentlakásos iskolák működésének gyermekjóléttel kapcsolatos jellemzőit vizsgálják. Végezetül pedig megfogalmaznak konkrét konklúziókat és javaslatokat is ezekben a témákban. Az 5. fejezet egyrészt szakértői riportokból, másrészt pedig a Bizottság összetételének-, valamint a jogszabályi háttérnek az ismertetéséből áll.

A továbbiakban ismertetjük az összefoglaló jelentés legfontosabb részleteit, illetve egyrészt a 3. fejezetre, másrészt pedig a 4. fejezetben megfogalmazott konklúziókra fókuszálunk majd, illetve ismertetjük a Bizottság feladatát, összetételét és a kutatás módszertanát.

A BIZOTTSÁG FELADATA, ÖSSZETÉTELE ÉS A KUTATÁS MÓDSZERTANA

A 2000-ben létrehozott Bizottság feladata az volt, hogy vizsgálja ki a szerzetesrendek által fenntartott, többségében államilag finanszírozott intézményekben történt gyermekbántalmazási ügyeket az alábbi témák mentén³⁸:

- történt-e bántalmazás az adott intézményben?
- milyen bántalmazás történt és hány embert (bántalmazót és bántalmazottat) érintett?
- az egyház, az állam és a különböző támogató szervezetek szerepe, felelőssége a bántalmazások kapcsán
- a fentiekkel kapcsolatos javaslatok³⁹

A bizottság 18 szerzetesrend iskoláit vizsgálta meg. Két elnöke volt, az első a kormány és a bizottság vitái miatt lemondott, az őt követő Sean Ryan bíró nevét viseli a jelentés.

A bizottságban több mint 100-an vettek részt, az elnököt egy 7 tagú biztosi tanács vette körül, emellett számos jogász és jogvédő, valamint tetemes számú adminisztrátor segítette a munkát. Ezeken felül két albizottságot állítottak fel: az egyik a Vizsgáló Bizottság, a másik pedig a Bizalmi Bizottság nevet viselte.

A Bizalmi Bizottság feladatai a következők voltak:

- lehetőséget biztosítani azok számára, akiket gyermekkorukban az intézményekben bántalmazás ért, de akik nem óhajtottak a Vizsgáló Bizottság előtt jelentést tenni, hanem a bejelentésüket, a tapasztalataikat bizalmasan kérték kezelni
- a bántalmazásokról bizonyítékok gyűjtése
- általános javaslatokkal élni a tekintetben, hogy majd a Bizottság milyen javaslatokat tegyen
- jelentések összeállítása⁴⁰

A Vizsgáló Bizottság

³⁸ Marie Keenan: A gyermekek szexuális bántalmazása és a katolikus egyház (Oriold és Tsai., 2017 Budapest, 264. és következő oldalak)

³⁹ Ryan Report Volume 1, Chapter 1

⁴⁰ Ibid. Vol. 3. 4. oldal

- A Vizsgáló Bizottság olyan tanúkat hallgatott meg, akik ki akarták vizsgáltatni a visszaélésekre vonatkozó állításaikat. Következésképpen a bizottság nyilvános és magánmeghallgatásokon is meghallgatta a tanúkat – magánszemélyeket, szerzetesrendek tagjait és másokat. A legtöbb meghallgatás zártkörűen zajlott. A bizottságnak joga volt a feleket meghallgatásokon való részvételre kötelezni, és a bizottság által megkívánt dokumentumok bemutatására felhívni őket. Minden fél jogosult volt jogi képviselőre.
- A bizottság feladata az volt, hogy kivizsgálja a tárgyidőszakban az intézményekben történt visszaéléseket, és meghatározza azok természetét, okait, körülményeit és mértékét, valamint azt, hogy az intézmények irányítási, igazgatási, felügyeleti és szabályozási funkcióit milyen módon látták el a vizsgált intézményben szolgálatot teljesítő személyek vagy testületek.
- Végül a Vizsgáló Bizottságnak írásban jelentenie kellett megállapításait a felső Bizottságnak.⁴¹

A meghallgatások személyesen történtek, egyedül vagy az áldozat által hozott társsal együtt, akit a titoktartás ugyanúgy kötött a Bizalmi Bizottság előtt, mint a Bizottság tagjait. A meghallgatások nyomán háromféle bizonyítékot gyűjtöttek be a meghallgatók:

1. A tanúvallomások hangfelvételei
2. A tanúvallomások nyomán a biztosi tanács tagjai által feltett tisztázó kérdésekre adott válaszok
3. Dokumentumok, nyilatkozatok, levelek és fényképek

Maga a riport a tanúvallomások összegyűjtéséből és rendszerezéséből összeállított összefoglaló jelentés.

AZ ELŐFORDULÁSOK STATISZTIKÁI ÉS JELLEGE

A fiatalok elleni szexuális abúzusok elterjedtsége Írországból

Az alábbi adatok nem a Ryan jelentésből származnak. Mivel mind az amerikai, mind a francia vizsgálatban szerepeltek társadalmi adatok, jónak láttam az ír és a német hasonló adatokat is – más forrásból, mint a jelentés – megjeleníteni.

A nők 20,4 százaléka számol be arról, hogy gyermekkorában szexuálisan közeledtek hozzá fizikális jelleggel, további 10% számol be testi kontaktust nem tartalmazó szexuális abúzusról. A testi jellegű visszaélések egygyedénél, azaz az összes nő 5,6 százalékánál történik vaginális, anális vagy orális erőszaktevés.

A fiúknál hatból egynél (16,2%) történik a gyermekkorban testi kontaktust tartalmazó szex, további 7,4% számol be nem testi jellegű szexuális abúzusról. A testi kontaktust tartalmazó visszaélések egyhatodánál, az összes fiú 2,7%-ánál történik behatolás (anális vagy orális) erőszaktevés.

Összefoglalva elmondható, hogy az ír gyermekek ¼-e (27%-a) tapasztalt (testi kontaktussal járó és azzal nem járó) szexuális visszaélést 17 éves kora előtt, míg 4,15%-ukat, az összes gyermek közel 1/20-át ért kifejezett nemi erőszak gyermekkorában.⁴²

⁴¹ http://childabusecommission.ie/?page_id=20 utolsó letöltés: 2022.06.23.

⁴² <https://www.oneinfour.org/about/irishstatistics/> utolsó letöltés: 2022.06.24.

A papok és szerzetesek által elkövetett szexuális visszaélések

A Bizalmi Bizottság 1090 áldozat vallomását hallgatta meg, az előfordulások 1914 – 2000-ig tartottak. Az esetek zöme 1930 és 1990 között történt. A zaklatási ügyek összesen 216 intézményt érintettek.⁴³

A Vizsgáló Bizottság jegyzi az I. és II. részt, amelyek az egyes intézményekről szólnak. Az esetek 1936-tól 2009-ig történtek. Érdekesség, hogy csak azokat az intézményeket vizsgálta a Bizottság, amelyekben 20 vagy annál több panaszos volt.

A Ryan Riport szerint a vizsgált időszakban 170 000 gyermek járt azokba az intézményekbe, amelyeket vizsgáltak. Később Sean Ryan ezt az adatot hibásnak nevezte és korrigáltak 42 000-re.⁴⁴ Az áldozatok száma meghaladta a 2000-et, ami így a teljes létszám közel 5%-a. Az elkövető papi és szerzetesi személyek száma 800 volt.⁴⁵

Az áldozatok több mint 90%-a számolt be fizikai bántalmazásról, több, mint fele (zömében fiúk) szexuális bántalmazásról.⁴⁶ Jelen volt az érzelmi bántalmazás és az elhanyagolás is, ez utóbbinak oka volt az elégtelen kormányfinanszírozás is. Az iskolák szigorú szabályrendszereket követtek, elnyomó szigor alkalmaztak a gyerekek, de az ott dolgozó felnőttek felett is a riport tanúvallomásai szerint. Az intézményeket a rendek irányították, felettük az oktatási minisztérium az ellenőrzési jogait hanyagul vagy egyáltalán nem gyakorolta.⁴⁷

Az esetek kezelése, az egyházi és állami reakciók az abúzusokra

A jelentés szerint az eljárók, bár többségükben tudtak az esetekről, a „botrány elkerülését” fontosabbnak tartották, mint a gyermekek védelmét, és semmit nem voltak hajlandók tenni az elkövetőkkel.⁴⁸

Az Oktatási Minisztérium hasonlóan cselekedett, és amikor tudomást szerzett az ügyekről, összejátszott a szerzetesekkel.⁴⁹

A fentiek alapján a jelentéstevők azt a konklúziót fogalmazták meg, hogy az egyházi vezetők, bár zömükben tudtak az elkövetett bűncselekményekről, nem tettek semmit, a bántalmazókat legfeljebb más intézményekbe helyezték, ahol újabb áldozatokat szedtek. Az ügyeket izoláltan és titkosan vizsgálták, rendszerszintű következtetéseket nem vontak le, a rendszer átalakítására következképpen fel sem merült, hogy kísérletet tegyenek. Nem foglalkoztak azzal sem, ha idősebb fiúk szexuálisan bántalmaztak fiatalabbakat, ha pedig mégis lett következmény, az áldozatokat ugyanolyan szigorral büntették, mint az elkövetőket, aminek egyenes következménye az lett, hogy azok a továbbiakban inkább csendben maradtak.⁵⁰

⁴³ Ryan riport összefoglaló jelentés 12. oldal

⁴⁴ Child abuse inquiry admits to 'seriously erroneous statistic' – Irish Times 2019.11.25. <https://www.irishtimes.com/news/social-affairs/religion-and-beliefs/child-abuse-inquiry-admits-to-seriously-erroneous-statistic-1.4094716> utolsó letöltés 2022.06.23.

⁴⁵ Sexual Abuse in the Church – a map of justice world wide <https://www.justiceinfo.net/en/45133-sexual-abuse-church-map-justice-worldwide.html> utolsó hozzáférés: 2022.06.23. illetve Marie Keenan: A gyermekek szexuális bántalmazása és a katolikus egyház (Oriold és Tsai., 2017 Budapest, 11. oldal; Ryan jelentés összefoglaló jelentés 12. oldal.

⁴⁶ Ryan jelentés III. rész, 19. fejezet 2. oldal

⁴⁷ Ryan jelentés III. rész, 21. oldal

⁴⁸ Ibid. 21. oldal

⁴⁹ Ibid. 23. oldal

⁵⁰ Marie Keenan: A gyermekek szexuális bántalmazása és a katolikus egyház (Oriold és Tsai., 2017 Budapest, 266. oldal

Az esetek pénzügyi következményei

A Ryan jelentés megjelenése után a kormány és a szerzetesrendek egyeztetéseket kezdtek a felelősség viseléséről, hiszen nagyon sok és komoly összegű kártérítési igény futott be. Korábban, még 2002-ben történt már egy megállapodás 128 millió euróról, amit 2010-ben a szerzetesrendek önkéntes felajánlással további 338,5 millió euróval fejeltek meg. A becslések szerint a bentlakásos intézményekben elkövetett szexuális bántalmazások kárpótlásának végső költsége több, mint 1,3 milliárd euró, ezért az ír kormány több hozzájárulásra tart igényt a felelősséget részben viselő szerzetesrendektől.⁵¹

Az áldozatok társadalmi profilja

A Bizalmi Bizottság 1090 tanúvallomásának 75%-a kétszülős háztartásból került intézetbe. A fennmaradó 25% vagy egyedülálló anyával élt, vagy nem is tudott semmit a vérszerinti szüleiről. A legtöbb család nagyszülős nagycsalád volt, átlagosan 6 gyermekkel. A tanúvallomások az esetek túlnyomó többségében egyszerű, képzetlen szülőkről számolnak be. Az áldozatok 77%-a 50 év fölött tett tanúvallomást, a 30 év alattiak 3% alatt voltak. Az áldozatok többsége hosszú időt, közel tíz évet töltött bentlakásos intézményben, többségük 5 és 15 éves kora között tartózkodott bent, az átlagos bentlakási idő 9 év volt.⁵²

Az abúzusok tipológiája

A Ryan jelentés egyik sajátossága az, hogy nemcsak a szexuális, hanem az egyéb bántalmazási formákat is számba vette intézményenként és általánosságban véve egyaránt. A korábban már említettek szerint vizsgálták a fizikai-, szexuális- és érzelmi abúzusokat, ahogy az elhanyagolást is.

Fizikai bántalmazás

A fizikai abúzus minden intézményben, a vizsgált évtizedek mindegyikében és szinte minden áldozattal megtörtént. A tanúk ezt úgy írták le, mint a bentlakásos életükben folyamatosan jelen lévő, a mindennapjaikat teljesen átható valóságot. Beszámoltak eseti abúzusokról is, rendszeres verésekről is és sajnos nem kis számban olyan esetekről is, amikor a bántalmazás gyakorisága és súlyossága miatt megsérültek vagy éppen halálfelelemben éltek. Brutális büntetéseket is el kellett szenvedniük, pl. amikor a szerzetesek addig verték az áldozatokat ostorral, amíg vérezni nem kezdtek, de más formáját is leírták a fizikai bántalmazásnak, mint pl. rugdosás, égetés vagy éppen a fej víz alá nyomása. Ezek a brutális cselekedetek sokszor nyilvánosan történtek, más tanulók vagy a személyzet, a tanárok szemelátára. Az áldozatok komoly sérülésekről, vérző sebekről vagy csonttörésről is beszámoltak.⁵³

Szexuális bántalmazás

A tanúvallomást tett férfiak és nők átlag 50%-át érintette a szexuális abúzus (a fiúkat sokkal nagyobb számban), a legkülönbözőbb módokon. Ezek közé tartozik a nemi erőszak, a molesztálások különböző fajtái, kukkolás stb. Ahogy a fizikai visszaélések eseteiben, itt is voltak egyszeri esetek csakúgy, mint hosszan tartó, sokszor ismétlődő bántalmazások. Az elkövetések rejtett módja sajnos elősegítette,

⁵¹ Ibid. 270. oldal)

⁵² Ryan jelentés összefoglaló jelentés 12. oldal

⁵³ Ibid. 13. oldal

hogy nagy számban titokban tudjanak maradni az esetek. Amikor az áldozat mégis beszélt, a legtöbb esetben megbüntették azok a személyek, akiknek az lett volna a dolguk, hogy megvédjék, fejlessék, neveljék. Az elkövetők nemcsak papok és szerzetesek, hanem nevelőszülők, világi alkalmazottak, sőt látogatók is voltak, olyan emberek, akik a gyerekekkel felügyelet nélkül egyedül tudtak maradni. A leány áldozatoknál gyakran előfordult, hogy mind az elkövető, mind azok, akiknél panaszt tettek, őket hibáztatták a történetekért.⁵⁴

Elhanyagolás

Ez talán a legáltalánosabb volt az elszenvedett bántalmazások közül. Kevés étel, a fűtés hiánya, rossz ruhák, a személyes törődés hiánya azok részéről, akiknek az lett volna a dolguk, hogy szeressék, fejlessék, neveljék, segítsék őket. Az áldozatok beszámoltak arról, hogy nem törődtek a biztonsággal, az oktatásukkal és a fejlesztésükkel, mindennek pedig a későbbi életükben komoly következményei lettek, hiszen testi- és lelki egészségük is sokszor kárt szenvedett, nem tudtak elhelyezkedni, alacsony társadalmi- és gazdasági státuszba kerültek. Az elhanyagolás az egyes nevelők és az intézmény szintjén is jelen volt. Sokszor a sérüléseiket, betegségeiket nem kezelték, ez egyes esetekben egész életre szóló következményekkel járt.⁵⁵

Érzelmi bántalmazás

Ebben a körben az áldozatok elsősorban a kötődés és az érzelmi kapcsolódás hiányát említették. Megalázások, állandó kritizálás, a családi kapcsolattartástól való eltiltás, a becsületükbe gázolás, fenyegetés, megfélemlítés voltak a leggyakoribb módszerek. Amit a legtöbbeknek el kellett szenvedniük, az a szüleiktől és a testvéreiktől való elszakításuk volt. Esetenként azt mondták nekik, hogy a szüleik meghaltak, vagy más hazugságokat közöltek a családjukról. Nemegyszer végig kellett nézniük azt, ahogyan a társaikat bántalmazták, ami szintén komoly érzelmi traumákat okozott nekik. Az áldozatok szinte kivétel nélkül arról számoltak be, hogy az érzelmi bántalmazás következtében a felnőtt életükben nagyon súlyos egészségügyi, pszichológiai és beilleszkedési problémákkal kellett megküzdeniük.⁵⁶

JAVASLATOK

A jelentés, a 4. rész utolsó fejezetében összesen 20 javaslatot fogalmazott meg.

Először is azt, hogy egy emlékművet emeljenek az áldozatok szenvedéseinek elismeréséül és a bocsánatkérés jeleként. Erre a mai napig nem került sor, bár 2013-ban a terveket elfogadták, de az engedélyezésre végül nem került sor.⁵⁷

A javaslatok első csoportjában az áldozatok szenvedéseinek, az abúzusok negatív hatásainak enyhítésére irányuló kezdeményezések vannak. A második traktusban preventív javaslatokkal élnek a szakértők, a gyermekek védelmével kapcsolatos kezdeményezéseket tesznek.

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Irish Examiner: No decision for memorial...15.01.2021. <https://www.irishexaminer.com/news/arid-40207256.html> utolsó letöltés: 2022.06.25.

NÉMETORSZÁG – AZ MHG TANULMÁNY

Az MHG tanulmány betűszava három tudományos intézet konzorciumára utal, azok helyszínének kezdőbetűiből (Mannheim, Heidelberg, Gießen) áll össze. Röviden kutatókonzorciumnak szokták nevezni ezt a konglomerátumot, melyben a Központi Mentális Egészségügyi Intézet (Mannheim), a Heidelbergi Egyetem Kriminológiai Intézete és Gerontológiai Intézete, valamint a Gießeni Egyetem Kriminológiai, Ifjúságjogi és Börtönügyi kutatásokért felelős professzora vett részt.⁵⁸

A tanulmány a „Kiskorúak szexuális zaklatása katolikus papok, diakónusok és szerzetesférfiak által, a Német Püspöki Konferencia területén”⁵⁹ címet viseli, következésképpen a Konferencia területén működő papok, diakónusok és a szerzetesrendek férfitagjai által elkövetett zaklatási ügyeket vizsgálja. Az MHG-tanulmányt 2018. szeptember 25-én Fuldában, a Német Püspöki Konferencia őszi plenáris közgyűlésén tartott sajtótájékoztatón ismertették.⁶⁰

A KÉRDÉSEK – A KUTATÁS TERÜLETEI⁶¹

A projektnek a következő témákban kellett alapos és részletes információkat szolgáltatni:

- a Német Püspöki Konferencia hatáskörébe tartozó papok, diakónusok és a Konferenciával szerződéses viszonyban álló, a Konferencia felelősségi körébe tartozó szerzetesek (azok, akik a Konferencia által „stipendiummal”⁶² finanszírozottak) által elkövetett szexuális visszaélések gyakorisága
- a szexuális abúzusok formái
- az Egyház azon strukturális és működési sajátosságai, amelyek elősegítik a bántalmazások megtörténtét

KUTATÁSI TEAM ÉS MÓDSZERTAN

A kutatási team két fő részből állt: az első az ún. kutatókonzorcium volt, amelybe minden résztvevő intézet delegált kutatókat. A vezető koordinátori pozíciót Prof. Dr. med. Harald Dreßing, a Mannheimeri Mentálhigiénés Intézet Professzora kapta. Őt segítették a kutatókonzorcium tagjai, két mannheimi és négy heidelbergi professzor, valamint a Gießeni Egyetem Kriminológiai, Ifjúságjogi és Börtönügyi kutatásokért felelős professzor asszonya.

A második csoportban a tudományos munkatársak dolgoztak, ketten a Mannheimeri Mentálhigiénés Intézetből, hárman pedig Heidelbergből (ketten a Kriminológiai-, egy munkatárs pedig a Gerontológiai Intézetből).

⁵⁸ Das Zentralinstitut für seelische Gesundheit (Mannheim), das Institut für Kriminologie der Universität Heidelberg, das Institut für Gerontologie der Universität Heidelberg und die Professur für Kriminologie, Jugendrecht und Strafvollzug an der Universität Gießen. <https://www.dbk.de/themen/sexualisierte-gewalt-und-praevention/forschung-und-aufarbeitung/studien/mhg-studie> utolsó letöltés: 2022.06.27.

⁵⁹ Eredeti címe: Sexueller Missbrauch an Minderjährigen durch katholische Priester, Diakone und männliche Ordensangehörige im Bereich der Deutschen Bischofskonferenz (MHG-Studie) https://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/dossiers_2018/MHG-Studie-gesamt.pdf utolsó letöltés: 2022.06.27.

⁶⁰ Ibid. (57. jegyzet)

⁶¹ Research project (MHG Study) English Summary (MHG tanulmány angol összefoglalója); 1. oldal https://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/dossiers_2018/MHG-eng-Endbericht-Zusammenfassung-14-08-2018.pdf utolsó letöltés 2022.06.27.

⁶² A szó magyar fordítása: ösztöndíj, jelentése tulajdonképpen annyi, hogy ezeket az egyházi személyeket a püspöki konferencia egy havonként fizetett ellátmánnyal segíti.

A vizsgálat megindításához elsőként szerződést kötöttek mind a 27 németországi egyházmegyével. Ebben az aláíró püspökök vállalták a kutatásban való teljes körű részvételt.

A kutatás 7 alprojektre oszlott, amelyek mindegyike más-más aspektusból vizsgálta a szexuális abúzusok kérdését, és a módszertanuk is a témák sajátosságainak megfelelően lett kialakítva, tehát az egyes alprojektek eltérő módszertant alkalmaztak.

A vizsgálat az 1946-2014-ig terjedő időszakra terjedt ki, bár voltak olyan elkövetők is (elenyésző számban), akik korábban követtek el bántalmazást. Ezeket az abúzusokat abban az esetben építették be a jelentésbe, ha a kérdéses elkövető 1946-ban még életben volt, de a cselekményét 1946 előtt követte el.

A kutatók közvetlenül nem fértek hozzá az egyes egyházmegyék archívumaihoz. Azokat mindig az érintett egyházmegyei alkalmazottak vagy egy megbízott jogi cég kezelte, és a talált adatokat, eseteket anonimizált formában a kutatási konzorciumnak továbbították egy előre megadott, a konzorcium által előkészített formanyomtatványba töltve.

A 7 alprojekt extenzív és részletgazdag kutatási eredményeket hozott. A létező információforrások egymástól függetlenül történő felhasználása-, és ennek során a kriminológiai, pszichológiai, szociológiai és igazságügyi-pszichiátriai ismereteket ötvöző kutatási módszertanok felhasználásának sokszínűsége és alaposága olyan mélységű, amilyenre a kutatók szerint sem a nemzeti, sem a nemzetközi kutatások során még nem volt példa⁶³.

És bár a módszertani különbségek megnehezítették a talált adatok standardizálását, és az adatok értékelésének idejét meglehetősen elnyújtották, mégis az volt az elemzést végző szakemberek véleménye, hogy egy annyira komplex intézmény, mint a Katolikus Egyház ezzel a típusú módszertannal tudja a lehető leghatékonyabban elérni a kutatásának céljait ebben a témában.⁶⁴

Az alprojektek a következők voltak:

1. Az egyházmegyék adatainak elemzése
2. Áldozatokkal, megvádolt és meg nem vádolt klerikusokkal folytatott interjúk
3. A büntetőügyi archívumok elemzése
4. A megelőzésre vonatkozó koncepciók, és azok különböző aspektusai
5. Vonatkozó irodalmak kutatása, elemzése
6. Az egyházmegyék személyügyi dossziéinak elemzése
7. Internetes, anonim kérdőív kitöltése az érintett személyek által⁶⁵

⁶³ MHG angol összefoglaló, 3. oldal

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Ibid. 4. oldal

A KISKORÚAK SZEXUÁLIS BÁNTALMAZÁSÁNAK ELTERJEDTSÉGE

A szexuális abúzus általános elterjedtsége Németországban

A német Szövetségi Bünyügyi Rendőrség adatai szerint a 2021-es évben jelentősen megnövekedtek a 14 év alatti gyermekek ellen elkövetett, bejelentett szexuális bűncselekmények száma. Míg 2020-ban 16 900, addig 2021-ben 17 704 gyermeket ért szexuális bántalmazás, köztük 2281 hat év alatti. A riport arra is rámutatott, hogy azoknak a bejelentett eseteknek a száma, amelyekben online fellelhető, gyermekbántalmazást tartalmazó képek vagy videó tartalmak vannak, egy év leforgása alatt megduplázódott: míg 2020-ban 18 700 ilyenrel találkoztak, addig ez a szám 2021-ben már 39 171-re nőtt.⁶⁶

A felnőtt férfiak és nők esetében a férfiak 9%-át, a nők 19%-át érte gyermekkorában szexuális abúzus Németországban, átlagosan minden 7. felnőttet bántalmaztak gyermekkorában a World Health Organization adatai szerint.⁶⁷

A szexuális bűnelkövetők száma az elmúlt évben megindult vizsgálatok szerint tízezres nagyságrendet mutat: a 2019-es, Köln közelében fekvő Bergisch városában, egy rutinvizsgálat következtében felfedezett szexuális bűnelkövető otthonában talált, gyermek pornográfiát tartalmazó anyagok nyomán megindult hatalmas (több mint 300 rendőr bevonásával történt) nyomozás egy 30 000 fős, potenciális gyermekbántalmazókat tartalmazó hálózatot fedezett fel.

A papok, diakónusok és szerzetesek által elkövetett szexuális bántalmazások

Az előfordulások statisztikái

A 6. számú alprojekt részeként több mint 38 ezer személyi dokumentációt és egyéb referencia adatot vizsgáltak meg az 1946 és 2017 közötti időszakban.

Az elkövetők száma

A kiskorúak szexuális bántalmazásával vádolt klerikusok száma ebben az időszakban 1670 volt, azaz a vizsgált időszakban szolgálatot teljesített klerikus személyek 4,4%-a.⁶⁸ Az egyházmegyes papságnak az 5,1%-a (1429 megvádolt személy), míg a szerzeteseknek a 2,1%-a (159 megvádolt személy) vált elkövetővé.

Az áldozatok száma

A jelentés megjegyzi, hogy a módszertan konzervatív megközelítésben dolgozta fel az adatokat, az abszolút számok és az arányok tehát elképzelhető, hogy ennél magasabbak.⁶⁹

⁶⁶ Germany records rise in child sexual abuse in 2021. DW, 30.05.2022. <https://www.dw.com/en/germany-records-rise-in-child-sexual-abuse-in-2021/a-61974823> utolsó letöltés 2022.06.27.

⁶⁷ <https://beauftragte-missbrauch.de/en/themen/definition/figures-on-child-sexual-abuse-in-germany> utolsó letöltés: 2022.06.27.

⁶⁸ MHG jelentés összegzése angolul, 4. oldal

⁶⁹ Ibid.

Az 1670 bántalmazó 3677 kiskorút abuzált szexuálisan. Ez átlagosan elkövetőként 2,5 esetet jelent. Ami a büntetőügyeket illeti, tehát azokat az eseteket, amelyeknél az elkövető ellen büntetőeljárás indult, ez az arány jóval magasabb, elkövetőként gyakorlatilag 4 gyermek (3,9). Az esetek 54%-ában a bántalmazónak 1 áldozata volt, 42,3%-uk bántalmazott több mint egy áldozatot, a fennmaradó 3,7%-ról nincs olyan adat, amiből biztonsággal megállapítható lenne, hogy egy vagy több áldozata volt. Azoknak, akik többeket bántalmaztak, átlagosan 4,7 áldozata volt. A vizsgálat során talált legelvetemültebb szexuális ragadozó 44 gyermek abúzusáért volt felelős.

Az elkövetés helyszínei

Az esetek közel 50%-a az elkövető és az áldozat közötti privát találkozók alkalmával, leginkább a plébánián (a pap lakóhelyén) történt. A többi eset helyszíne legnagyobb számban az iskola vagy egy szervezett szünidei tábor volt.

Az esetek időbeli eloszlása

Az első szexuális bántalmazás⁷⁰ évtizedekre történő lebontása azt mutatja, hogy az esetek eloszlása az 50-es évektől a kétezres évekig viszonylag egyenletes: a legtöbb eset, 17,4% a kilencvenes években, a legkevesebb, 12,1% a 80-as években történt, a többi említett évtizedben az előfordulások aránya 13,3%-15%-ig terjedt. Ezeknél az arányoknál jóval alacsonyabbak mutatkoznak a 40-es években (8,1%) és a 2010-es években is (1,9%).⁷¹

A költségek

Az egyházmegyék létrehozta a „Szexuális zaklatás áldozatai által elszenvedett bántalmak elismerése nyomán nyújtott kárpótlások” elnevezésű eljárási rendet a károsultak számára, amelynek keretében meghatározott rendszert követve lehetett kompenzációt kérni. Egyes egyházmegyékben a folyamodványokat szinte automatikusan jóváhagyták, míg olyan püspökség is volt, ahol csak a kérvények 7%-ára adtak pozitív választ. 2014-ig ennek az eljárásnak a keretében összesen közel 5 millió eurót fizettek ki.⁷²

Húsz egyházmegye számolt be a fenti eljárás keretében teljesített kifizetésektől eltérő, azokon felül történt kifizetésekről. A legtöbb esetben ez jogi vagy szakértői véleményekkel, valamint a pszichoterápia költségeivel kapcsolatos, a végösszeg közel 1 millió euró volt. A jóváhagyás vagy értékelés kritériumai ezekben az egyedi eljárásokban tisztázatlanok maradtak.⁷³

⁷⁰ Sok olyan abúzus történt, ahol egy vagy több elkövető évekig vagy akár tíz évnél is tovább bántalmazott egy-egy áldozatot. Ilyen esetekre figyelemmel a visszaéléseknek a vizsgált időszakon belüli időbeli eloszlásának megállapításánál a jelentés mindig az adott személy első bántalmazásának idejét veszi figyelembe.

⁷¹ MHG Studie, 139. oldal https://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/dossiers_2018/MHG-Studie-gesamt.pdf utolsó letöltés: 2022.06.22.

⁷² MHG jelentés; összefoglaló jelentés angolul 8. oldal

⁷³ MHG Studie; 43. oldal

Az elkövetők profilja

Az elkövetőkkel kapcsolatosan 3 alprojektben is szerepelnek elemzések az elkövetők közös vonásairól, amelyek alapján egy hármastípológiát⁷⁴ állítottak fel:

- Az első típusú elkövető azok közül kerül ki, akik több, 13 éves kor alatti áldozattal szemben követtek el szexuális abúzust, esetenként a bántalmazás hat hónapnál hosszabb perióduson át tartott, és az első áldozatát nem sokkal a szentelés után bántalmazta. Ezt az elkövetőt a jelentés „fixált típusnak” nevezi.⁷⁵ Ez azt jelenti, hogy ez a fajta elkövető pedofil tendenciával bír. Sokszor az ilyen típusú emberek pontosan azért választanak papi (vagy éppen edzői) hivatást, mert az olyan környezetet teremt, amelyben könnyen hozzáférnek a potenciális áldozatokhoz.
- A második fajta a narcisztikus–szociopata elkövető. Ez a típus a hatalmával nemcsak a szexuális élvezethez való hozzájutás miatt, hanem bármilyen más, a számára előnyt hozó helyzet kikényszerítése érdekében is hajlamos visszaélni.
- A harmadik típust a kutatók a „regresszív-éretlen” jelzővel illették. Náluk elsősorban a szexuális fejlődés elakadásáról beszélnek és megjegyzik, hogy míg vannak köztük heteroszexuális és homoszexuális irányultságúak is, azonban ez a típusú elkövető az Egyházban sokkal nagyobb arányban homoszexuális, mint a társadalom más területein. Ezeknél az embereknél az első abúzus hosszú idővel a szentelés után következik be. Ezek az elkövetők általában szenvednek az izoláltságtól, és úgy érzik, hogy nem kapnak kellő támogatást az Egyháztól.⁷⁶

Az elkövetők kora 30 és 50 év között volt az első elkövetéskor, míg az első bántalmazás elkövetésének időpontja átlagosan a szentelést követő 14,3 év volt⁷⁷, ami azt mutatja, hogy a legtöbb elkövető a harmadik (vagy kisebb mértékben a második) típusba tartozott.

Az Egyház reakciói a bejelentések nyomán

A megvádolt klerikusokkal szemben hozott szankciók

A vádlottak 33,9 százalékára vonatkozóan dokumentálták kánonjogi eljárás lefolytatását, 53% esetben ilyen nem történt. A kánonjogi eljárások mindössze negyede végződött szankcióval, amelyek többségükben enyhék voltak. Ami a büntetőeljárásokat illeti, az esetek 37,7%-ában éltek büntetőfeljelentéssel, míg a fennmaradó több mint 60% esetében ilyen nem történt a vizsgált időszakban.

Az Egyház felé a bejelentéseket főként az áldozatok családtagjai nyújtották be (27,5%), míg a büntetőfeljelentéseket leginkább (20%-ban) az Egyház tette meg. Érdekes, hogy a vádlott papok 10,7%-a saját maga tett jelentést, míg a kontrollcsoportban egyetlen olyan elkövető sem volt, aki saját magát jelentette volna fel.⁷⁸

⁷⁴ MHG jelentés; összefoglaló jelentés angolul 10. oldal

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Ibid. 5. oldal

⁷⁸ Ibid. 7. oldal

Az áthelyezések

Az abszolút számok és az arányszámok is azt mutatják, hogy a szexuális visszaéléseket elkövető klerikusok statisztikailag szignifikánsan többször kerültek áthelyezésre, mint azok, akik ilyet nem követtek el. Az egyházmegyes papok 86,8%-a a karrierje során legalább egyszer áthelyezésre került, ez az elkövetőknél 91,8%. Ez utóbbiak a papi szolgálat során átlagosan 4,4 alkalommal költöztek, míg azoknak a papoknak, akik nem követtek el szexuális visszaélést, csak 3,6 alkalommal kellett más plébániára átmenni. Hasonló arányok voltak az egyházmegyek közötti mozgásra és a külföldre helyezések esetében is, mindez pedig azt mutatja, hogy az abúzusok „orvoslására” az áthelyezést rendszeresen alkalmazták.⁷⁹

Az áldozatok tipológiája

Az áldozatok nemek szerinti megoszlása

Ahogy a többi jelentésben, itt is a fiú áldozatok számaránya a domináns (ellentétben a társadalom egyéb szegmenseivel, amelyekben a lányok jelentősen több visszaélésnek esnek áldozatul, mint a fiúk). Itt a fiú-lány arány 2/3–1/3.⁸⁰

Az elkövetések típusa, súlyossága

Az áldozatok több mint 80%-a számolt be fizikai érintéssel járó bántalmazásokról, melyek a fogdosástól egészen a behatolásos nemi erőszakig terjedt. Ez utóbbiak (orális, anális, vaginális erőszaktevés) aránya az összes eset 15,8–18%-a volt.⁸¹

Az áldozatok kora

A bántalmazott gyerekek átlagosan 10,6 (a 2-es alprojekt mérései szerint – ez az elkövetők vallomáisait tartalmazta) és 12 évesek voltak (a 6-os és 3-as alprojekt mérései szerint – ezek az egyházmegyei és a rendőrségi dokumentációkat tartalmazták). Azoknak az aránya, akiket 13 éves koruk előtt bántalmaztak első alkalommal, 51,6% volt. Az áldozatok 25,8%-a 14 éves vagy idősebb volt, és 22,6% kora ismeretlen.⁸²

Az elkövetők szexuális irányultsága, pszicho szociális hajlamosító tényezők⁸³

Pedofília

A kutatások szerint (3 alprojekt is foglalkozott ezzel a kérdéssel), nagyjából az elkövetők 28%-a vonzódott 13 év alatti fiúkhoz, náluk tehát feltételezhető a pedofil hajlam megléte.

Homoszexualitás

A különböző alprojekteket meglehetősen eltérő arányokról számoltak be. A büntetőügyi akták és az egyházmegyei dokumentumok tanúsága szerint az elkövetők körülbelül átlagosan 14-19%-a volt

⁷⁹ Ibid. 7. oldal.

⁸⁰ Ibid. 4. oldal

⁸¹ Ibid. 6. oldal

⁸² Ibid. 5. oldal

⁸³ Ibid.

homoszexuális hajlamú, ami a kontrollcsoport 6,4%-os eredményénél szignifikánsan magasabb, pláne akkor, ha hozzávesszük, hogy a kettős alprojektben meginterjúvult bántalmazó papok magukat 72%-ban vallották homoszexuálisnak.

Pszicho szociális hajlamosító tényezők

Ezek között a legnagyobb azoknak az aránya, akiket magukat is bántalmaztak gyermekkorukban. A 2. sz. alprojekt interjúi során 36% vallott arról, hogy gyermekként ő is áldozat volt. Bár az egyházi és a büntetőügyi akták erről csak elenyésző számban tartalmaznak forrásanyagot, indirekt módon azonban kikövetkeztethető kb. ugyanez az arány abból, hogy milyen, a szexuális erőszaktételen kívüli viselkedészavarokról tesznek említést ezek az iratok: ugyanis olyanokról (izoláció, alkoholproblémák, társasági viselkedészavarok stb.), amelyek annak is lehetnek a jelei, hogy az illető maga is áldozattá vált gyermekkorában.

JAVASLATOK

A Jelentés 11 javaslattal él, melyek az áldozatközpontúságra (beleértve az anyagi kártalanítás fontosságát), a transzparenciára, az Egyházban jelenlévő klerikális hatalmi struktúrák reformjára, a képzés fontosságára hívja fel a figyelmet többek között.⁸⁴

⁸⁴ Ibid 12-15.

FRANCIAORSZÁG – A CIASE JELENTÉS

A 2021. október 5-én publikált franciaországi jelentés apropóját az amerikaiéhoz hasonlóan egy botrányos ügy adta. Egy lyoni pap, Bernard Preynat 1971 és 1991 között legalább 80, 7 és 15 év közötti cserkészfiút bántalmazott szexuálisan. A papot a bíróság 2020-ban 5 év börtönre ítélte. A négynapos tárgyalás során 10 áldozata tanúskodott ellene.⁸⁵ Lyon bíboros érseke, aki nem jelentette Preynat tetteit a hatóságoknak, szintén büntetőeljárás alá került, és első fokon 6 hónapot kapott, ám másodfokon felmentették azzal, hogy soha nem próbálta akadályozni az igazságszolgáltatás munkáját, illetve az egyik áldozat is mellette tanúskodott, elmondva, hogy a bíboros kifejezetten azt tanácsolta neki, hogy az ellene elkövetett bűncselekményekkel forduljon a hatóságokhoz.⁸⁶

Az eset nyomán, illetve a Preynat atya áldozatait tömörítő „La parole libérée”⁸⁷ szervezet tevékenységének köszönhetően nyilvánvalóvá vált, hogy a visszaélések, illetve az ehhez kapcsolódó történések (az esetek elhallgatása, illetve az egyházi vezetőknek az ügyekkel kapcsolatos halogató hozzáállása) rendszerszintű problémát mutatnak.⁸⁸ Nem hihetett tovább senki abban, hogy létezik a „francia kivétel”, azaz hogy az amerikai és az ír egyházaktól eltérően itt csak elszigetelt esetekről volna szó.⁸⁹

A fenti felismerést tett követte Franciaországban is: 2018 novemberében a Püspöki Konferencia és a Szerzetesnővérek- és Testvérek Konferenciája létrehozott egy független bizottságot (Commission indépendante sur les abus sexuels dans l'Église⁹⁰ – CIASE) a klérus és a szerzetesrendek tagjai által elkövetett szexuális visszaélések felderítésére.

KÉRDÉSEK – A KUTATÁS TERÜLETEI

A Bizottság a John Jay jelentéshez hasonlóan négy kérdéskörben kellett eljárjon:

1. Derítse ki 1950-től napjainkig az egyházi intézményekben elkövetett szexuális visszaéléseket
2. Vizsgálja meg, hogy ezekkel kapcsolatosan milyen intézkedéseket hoztak az illetékes egyházi szervek, elöljárók, illetve azt is, ha nem történt intézkedés
3. Milyen lépéseket tett és tesz az Egyház ennek a „csapásnak”⁹¹ a kezelésére
4. Tegyen meg minden, általa szükségesnek tartott ajánlást

⁸⁵ Church sexual abuse: French priest jailed for five years (BBC News 16 March 2020) <https://www.bbc.com/news/world-europe-51910689> utolsó letöltés: 2022.06.10.

⁸⁶ Cardinal Barbarin: France's top cleric cleared of abuse cover-up (BBC News, 30 January 2020) <https://www.bbc.com/news/world-europe-51308751> utolsó letöltés: 2022.06.10.

⁸⁷ Jelentése: szólásszabadság

⁸⁸ CIASE jelentés, 11. oldal <https://www.ciase.fr/medias/Ciase-Final-Report-5-october-2021-english-version.pdf> utolsó letöltés: 2022.06.11.

⁸⁹ Ibid, 10. oldal

⁹⁰ Jelentése: Független bizottság a Katolikus Egyházban elkövetett szexuális abúzusok kivizsgálására

⁹¹ CIASE jelentés összefoglaló 2. oldal <https://www.ciase.fr/medias/Ciase-Summary-of-the-Final-Report-5-october-2021.pdf> utolsó letöltés: 2022.06.11.

KUTATÁSI TEAM ÉS MÓDSZERTAN

A Püspöki Konferencia és a Szerzetesi Konferencia nem egy szervezetet vagy felsőoktatási intézményt, hanem egy személyt, Jean-Marc Sauvé-t⁹² bízott meg a kutatás megszervezésével, beleértve a kutatási team kialakítását is. Ebben is és az eljárás során minden intézkedésében teljesen szabad kezét adtak neki.

A kinevezett elnök a kutatási team megválasztása során nagy figyelmet fordított arra, hogy annak összetétele minden szempontból a kitűzött célok megvalósítását szolgálja: a szakmai kiválóság és a különböző, a cél szempontjából fontos diszciplínák megválogatása mellett figyelemmel volt a tagság világnézeti sokszínűségére és a nemek arányára is. A bizottság a jog (büntető-, egyház- és gyermekvédelmi jog), a pszichiátria és a pszichoanalízis, az orvostudomány és az egészségügy, az oktatás és a szociális munka, a történelem és a szociológia, illetve a teológia területén dolgozó, tapasztalt szakemberekből állt össze. Olyan, kiemelkedő tudású szakembereket válogatott, akik a saját szakterületükön elismert eredményekkel rendelkeztek, így teremtvé meg az elmélyült interdiszciplináris munka alapfeltételeit.

A tagok világnézete és vallási meggyőződése is változatos: a különböző felekezetű hívők mellett hitetlenek, agnosztikusok és ateisták is voltak. A bizottság 12 férfiból és 10 nőből állt, különböző generációkból, átlagéletkora 57 év volt. A tagokon kívül két irodai alkalmazott és 3, az áldozatokkal való kapcsolattartásért felelős munkatárs segítette a Bizottság munkáját.⁹³

A megválasztott team az első három hónapot a módszertani alapozásnak szentelte. Kialakították a munkamenetet, a kutatási szabályokat, és meghatározták az adatgyűjtéssel kapcsolatos paramétereket, valamint a majdan összegyűjtött kutatási anyagok rendszerezésének, értékelésének módját:

- Elsőként a tanúkkal léptek kapcsolatba, egyrészt egy online kérdőív közzétételével, másrészt pedig személyes vagy online interjúk készítésével. Mindezek nyomán közel másfél év alatt (2019. június–2020. október) összesen 6471 kontaktra tettek szert, akiknek egy további kérdőívet küldtek ki, amelyet 1628-an töltöttek ki. Ezen felül készült egy nemzeti léptékű közvélemény kutatás is, egy teljes mintavételű, 28 000 embert magában foglaló listáról, 2020. november és 2021. január között.
- A második kutatási blokk a következő, már meglévő dokumentációk, adatok összegyűjtéséből és elemzéséből állt:
 - Először is a püspöki konferencia és a szerzetesi konferencia által bekért kérdőívek, amelyeket az egyes megyéspüspököknek és a rendi tartományi elöljáróknak kellett elkészíteni és beküldeni
 - Archív dokumentumok (beleértve korábban titkosítottakat is) bekérése a 31 egyházmegyéből és a 15 egyházi intézetből). A bekért anyagok 2 kivételével beérkeztek, itt is nagy volt tehát a szervezet együttműködési hajlandósága
 - Teljes hozzáférést nyertek az állami (belügyi, igazságügyi és rendőrségi) iratokhoz
 - Egy kérdőíves kutatás, amelyben klerikusokat és szerzeteseket kérdeztek egy sor témában, amelyek között szerepeltek pl. a képzésükkel és a tisztasági fogadalommal kapcsolatos kérdések is
 - Összegyűjtöttek minden elérhető tanúvallomást, azokat is, amelyeket a CIASE-hez küldtek és azokat is, amelyek bárhol, akár az interneten fellelhetők voltak
 - Végezetül pedig minden elérhető statisztikát, adatelemzést számba vettek, beleértve a francia sajtó által közzétetteket

⁹² Közgazdász, az Államtanács volt elnöke. <https://www.ciase.fr/composition-de-la-commission/jean-marc-sauve/> utolsó letöltés: 2022.06.10.

⁹³ <https://www.ciase.fr/composition-de-la-commission/> utolsó letöltés: 2022.06.10.

- A harmadik elem egy szocio-antropológiai vizsgálat volt, mely két részből állt: az egyik a beérkezett tanúvallomások elemzése volt, amelynek a végeredménye egy külön könyvben is rögzítésre került,⁹⁴ a másik pedig a gyermekek egyházi bántalmazásával kapcsolatos médiavisszhangot elemezte 1950-től (de lényegében leginkább 1990-től) napjainkig.
- Az elkövetőket is elemezték, mégpedig két külön csoportban: az egyik 11 olyan klerikussal készített interjúkat, akik saját maguk jelentkeztek a CIASE felhívására. A másik csoport pedig 35, egyházi abúzusok miatt hozott elmarasztaló bírósági ítéletben az elkövető személyiség-analízisét és pszichológiai-pszichiátriai riportjait tartalmazó iratokat vizsgálta
- Végezetül pedig 20 interjút készítettek papokkal és seminaristákkal, egész Franciaországból, mindenféle korosztályú és profilú interjúalannyal
- Mindezekon felül még előre nem programozott, tervezett interjúkat is felhasználtak: 73 beszélgetés különböző szakértői csoportokkal és egyénekekkel, 174 áldozattal történt négy- vagy hatszemközti beszélgetés, amelyek 2 és 4 óra közötti időintervallumban történtek, valamint 67 olyan személy meghallgatására került sor a Bizottság plenáris ülésein, akik akár egyházi, akár világi vonalon szakértelemmel rendelkeztek vagy tanúkként kértek plenáris meghallgatást⁹⁵

A sok ezer oldalnyi anyag rendszerezését, elemzését, a diagnosztikus felállítását és a javaslatok megfogalmazását 4 munkacsoport végezte:

1. Teológiai, egyházi és egyházkormányzati kérdésekért felelős munkacsoport
2. A kánonjog és a civiljog tanulmányozásáért és a kánonjogi reformokkal kapcsolatos javaslatok megtételéért felelős munkacsoport
3. Az áldozatok helyzetéért, a felelősségvállalásért és a kárpótlásokért felelős munkacsoport
4. Az áldozatok bejelentései nyomán született egyházi válaszreakciókat (vagy azok hiányát) és az Egyház 2000 után tett ellenlépéseit vizsgáló munkacsoport

A kutatási munka eredményét 3 nagy fejezetre tagolták a kutatók:

1. „Megvilágítani”: az elkövetett bántalmazások mennyiségéről és minőségéről összegyűlt adatok, információk elemzése
2. „Felfedni a felhőket”: diagnosztizálni a feltárt jelenségeket
3. „Elosztatni a sötétséget”: megtalálni a megfelelő utakat, módokat a múltbéli jelenségek feldolgozására, a jelenben történő bántalmazások kezelésére, a jövőbeli események megelőzésére.⁹⁶

⁹⁴ From Victims to Witnesses (Áldozatokból lett tanúk): ez egy olyan írás, amelyben azokat a tanúvallomásokat tették közzé, amelyekhez az áldozatok hozzájárultak. <https://www.ciase.fr/medias/Ciase-Rapport-5-octobre-2021-Annexe-AN32-Recueil-de-temoignages-De-victimes-a-temoins.pdf> utolsó hozzáférés 2022. 06.11.

⁹⁵ CIASE jelentés összefoglalója, 5-6. oldal

⁹⁶ Ibid, 6-7. oldal

„MEGVILÁGÍTANI”: A KISKORÚAK SZEXUÁLIS Bántalmazásának Elterjedtsége

A szexuális abúzus általános elterjedtsége Franciaországban

A CIASE megbízásából, egy független szervezet⁹⁷ által készült tanulmány⁹⁸ szerint a nők 14,5%-a, míg a férfiak 6,4%-a szenvedett el gyermekkorában szexuális bántalmazást Franciaországban. Számadatokkal kifejezve ez azt jelenti, hogy összesen kb. 5,46 millió francia lakost bántalmaztak szexuálisan a gyermekkorában,⁹⁹ ebből 3,9 millió nőt és 1,56 millió férfit.¹⁰⁰ A CIASE elnökének szavai szerint „ezek a számok letaglózóak, megkérdőjelezzik az egész társadalmunkat”.¹⁰¹

Nem véletlen, hogy Franciaország elnöke 2021. január 23-án felállított egy független bizottságot a gyermekeket családon belül és kívül érő szexuális bántalmazások kezelésére, amely felelős a probléma mélységének feltárásáért, az áldozatok tanúvallomása és egyéb adatok elemzése nyomán ki kell alakítson egy álláspontot a probléma kiterjedtségéről, illetve javaslatokkal kell élnie az állami vezetés felé a traumatikus helyzet kezelésével, a megelőzéssel kapcsolatos lépésekre.¹⁰² A bizottság eredményei azt mutatják, hogy Franciaországban minden évben 160 000 gyermek megy át a szexuális abúzus borzalmain. És ahogy az egyházban, az állami rendszerben is jelen van a visszaélésekkel kapcsolatos, súlyos rendszerszintű probléma. A kutatások szerint az „orvosok a leggyengébb láncszem”, de hozzáteszik, hogy az egész gyermekvédelmi jelzőrendszert meg kell erősíteni, hiszen azokban az esetekben, amelyekről az áldozatok beszámolnak, 10-ből 4-ben semmi nem történik.¹⁰³

A papok, diakónusok és szerzetesek által elkövetett szexuális bántalmazások

Az esetek időbeli és földrajzi eloszlása

A jelentés három periódusra osztotta a vizsgált időtartamot.

Az 1950-1970-ig tartó időszak hozta a legtöbb abúzust, ebben a periódusban található az esetszámok csúcspontja. 1970-1990-ig az esetek csökkenő tendenciát mutatnak, míg a harmadik, 1990-2020-ig tartó időszak elején, a 90-es években ismét valamelyest emelkedtek.

A földrajzi eloszlás vizsgálata azt mutatta, hogy bár az abszolút számok tekintetében azok a régiók hoztak magasabb esetszámot, ahol a vallásos aktivitás nagyobb volt, ha a relatív, a papi létszám tükrében vizsgált számokat nézzük, a vallásilag kevésbé aktív helyek jóval magasabb arányokat mutatnak. Ennek az lehet az oka, hogy az ilyen településeken élő klerikusok kevesebb figyelmet kaptak a vezetés részéről.¹⁰⁴

⁹⁷ L'institut national de la santé et de la recherche médicale (INSERM) <https://www.inserm.fr/>

⁹⁸ Sociologie des violences sexuelles au sein de l'Eglise catholique en France (1951-2020) p.427.

⁹⁹ CIASE jelentés összefoglaló 9. oldal

¹⁰⁰ CIASE jelentés 10. oldal

¹⁰¹ Ibid, 10. oldal

¹⁰² Commission Indépendante sur l'Inceste et les Violences Sexuelles faites aux Enfants - CIIVISE (A gyermekekkel szembeni vérfertőzés és szexuális erőszak ügyének független bizottsága), első jelentését 2022. március 31-re készítette el. <https://www.ciivise.fr/>

¹⁰³ French sexual abuse, incest commission wants to strengthen 'chain of protection' (rf.fr; 2022.03.31.) <https://www.rfi.fr/en/france/20220331-french-sexual-abuse-incest-commission-wants-to-strengthen-chain-of-protection-ciivise> utolsó letöltés: 2022.06.12.

¹⁰⁴ CIASE jelentés összefoglaló 8. oldal

Az előfordulások statisztikái

A vizsgált periódusban a klérus és a szerzetesrendek tagjai összesen 216 000 kiskorút bántalmaztak szexuálisan. Ha ehhez a számhoz hozzávesszük az Egyház alkalmazásában álló világiak által elkövetett szexuális visszaéléseket is, ez a szám 330 000-re növekszik.¹⁰⁵ Ha ezt a társadalomban, annak minden társadalmi ámbitusában (család, barátok, ismerősök, iskola stb.) történt esetek arányában vizsgáljuk, akkor azt találjuk, hogy az elkövetett szexuális abúzusok 4%-át papok, diakónusok vagy szerzetesek-, további 2%-át pedig a Katolikus Egyház alkalmazásában álló világiak követik el. Tehát a társadalomban elkövetett összes ilyen bűncselekmény durván 6%-ában volt implicált az Egyház a vizsgált időszakban.

A szexuális abúzusokról általánosságban elmondható, hogy azoknak kiugróan legnagyobb számban 10-12 éves fiúk estek áldozatul, míg a családon belüli hasonló cselekményeket általában inkább lányok-, az egyéb társadalmi szférákban (iskola, sport, táborok stb.) pedig egyenlőképpen fiúk- és lányok ellen követik el.

Ennek az elemzése során a kutatók arra jutottak, hogy az okok közül a legerősebb valószínűleg az, hogy a papok sokkal nagyobb számban érintkeznek fiúkkal, mint lányokkal. Különösen igaz volt ez az első vizsgált periódusra, amikor még nagyszámú bentlakásos intézményt tartottak fenn ilyen korosztályú fiúknak, ezek között olyanokat is, melyekben a bent lakók a papi hivatást szeretnék választani (kis-szemináriumok). Dr. Bernard Cordier, pszichiáter teóriája szerint korábban létezhetett egy esetleges „torozási elfogultság” a papok kiválasztása során: „azoknak a többsége, akik a papságra készülnek, mélységesen meg vannak arról győződve, hogy a nőkről való tudatos lemondás a hivatásukhoz tartozik. Mindazonáltal elképzelhető, hogy egy ilyen lemondás könnyebb azok számára, akikben nincs heteroszexuális vonzódás vagy aszexuálisak.”¹⁰⁶ Eszerint tehát az, hogy a szexuálisan bántalmazott 10-12 éves korú fiúk aránya ebben a közegben szignifikánsabban kiugróbb, mint bármely más társadalmi környezetben annak is köszönhető, hogy az egyházi pálya vonzó volt az ilyen vonzalommal rendelkező férfiak számára.

Ami a bántalmazók számát és arányát illeti, a jelentés szerint a vizsgált periódusban legalább 3000 klerikus és szerzetes követett el szexuális bűncselekményt kiskorúak ellen. Ez az aktív szolgálatot teljesítők 2,5–2,8%-a, 2900-3200 abszolút számokban. Az arányok kiszámolásához a vizsgált periódusban szolgálatot teljesítő papok és szerzetesek számait a püspöki és a szerzetesi konferenciák statisztikai adataiból nyerték, melyeket a kutatók megbízhatónak és „nagyon akkurátusnak”¹⁰⁷ ítélték meg. Az elkövetők több mint 93%-a férfi volt. A számok azért nem egészen egzaktak, mert azok nagy részben az áldozatoktól vett adatokra épülnek, és sok a lehetséges átfedés, hiszen egy elkövető sok esetben többeket is bántalmazott, illetve sok olyan áldozat van (több mint 30%), akiket 2-en (10,5%) vagy akár többen (19,7%) is bántalmaztak.

A költségek

Ennek a riportnak nem volt feladata, hogy az abúzusok kapcsán felmerült ügyvédi és kompenzációs költségeket számba vegye. Egyedül a CIASE Bizottság költségeit számszerűsítették, amely összesen 3,8 millió eurót tett ki, beleértve a 26 000 munkaóra díját és minden felmerült költséget.¹⁰⁸

¹⁰⁵ Ibid. 9. oldal

¹⁰⁶ Dr. Bernard Cordier, CIASE jelentés 105. oldal

¹⁰⁷ CIASE jelentés 158. oldal

¹⁰⁸ CIASE jelentés összefoglaló 5. oldal

Az áldozatok kompenzációjával kapcsolatosan megjegyzi, hogy sokan nem igényeltek anyagi elégtételt, kényelmetlennek érezték, voltak, akik a „hallgatás áráként” tekintettek rá. Sokan voltak ugyanakkor azok is, akik igazságosnak tartották egy fair összeg megfizetését a számukra: a bizottság javaslata is arra irányult, hogy az áldozatokat kompenzálni kell. ¹⁰⁹

Az elkövetők profilja

Az elkövetők közül a legtöbben (30%) plébániai alkalmazásban álltak, őket követik szorosan a tanítással foglalkozó klerikusok (25%), 15%-a az elkövetőknek ifjúsági mozgalmak káplánja vagy vezetője volt, míg 7,7% volt szerzetes, illetve 22,3% tartozott egyéb kategóriákba. Ami az elkövetők életkorát illeti, az átlagéletkor az évtizedek során jelentősen változott: az 1950-es évekbeli 38 évesről az 1970-es évekre 46-ra nő, majd, az 1990-es években 48-ra, és 58-ra a 2020-as évek elején. Ez nem jelenti azt, hogy az elkövetők feltétlenül idősebbek volt, amikor (először) erőszakot követtek el, hanem inkább azt, hogy a sok évvel ez előtt elkövetett cselekményekre most derült fény. Az 1990 után elítélt papok között sokan vannak olyanok, akiket viszonylag gyorsan elítélték az 1990-es években elkövetett szexuális erőszakot követően, és kiderült, hogy régi esetekben is bűnösök voltak. Ezt nevezik a szakirodalomban „felzárkózó hatás”-nak. ¹¹⁰

Az áldozatok tipológiája

Ami az áldozatok és az elkövetők közötti kapcsolatot illeti, a riport leszögezi, hogy olyan eset, amikor a klerikus (vagy szerzetes) és áldozata nem ismerték volna egymást, szinte nem létezett (1 a 750-hez az arány). A bántalmazók közül legtöbben (47%) az oktatás világában ismerkedtek meg áldozatukkal, a második legnagyobb csoport a lelki kapcsolódás helyeihez (plébánia, paplak stb.) kötődik (36%), míg a harmadik csoport tagjai azok, akik közeli családtagokként ismerték meg egymást (17%). Az elkövetés helye megint más arányokat mutat: a legtöbbször a plébánia jelenik meg (39%), míg az iskolai helyszín 30%-ot tesz ki, az otthoni- pedig 15%-ot.

Az áldozatok társadalmi profilja a mérések szerint viszonylag egysíkú: bár minden társadalmi réteg és szakmai képzettség képviselve van, az áldozat leggyakrabban szerény körülmények között élt. A családfenntartó az esetek 33,7%-ában munkás, 23%-ban egyéb alkalmazott, 9,9%-ban alkalmi munkavállaló vagy munkanélküli volt, tehát kb. a családok 2/3-a középosztálybeli vagy az alatti társadalmi környezetből származott. Az áldozatok általában nagyon vallásos családban nőttek fel, ahol a papot a szentségi funkciója miatt kiemelkedő személynek, tekintélynek tekintették.

A profil gyakran különböző pszichológiai törékenységeket is mutat, ami kialakulhatott a szülő korai elvesztése vagy érzelmileg elhanyagoló szülői magatartás miatt, általánosságban véve nagy számban olyan élethelyzetekről volt szó, ahol a gyermek otthon nem kapta meg azt a szeretetet, amire szüksége volt. Az áldozatok többsége 10 és 13 év közötti fiú. A fizikai fölény és a korkülönbség által adott tekintély önmagában egyensúlyhiányt teremtett az áldozat és az agresszor között, amelyhez hozzáadódott a klerikus sajátos – részben szülőpótló – státusza. ¹¹¹

¹⁰⁹ CIASE jelentés 299. oldal

¹¹⁰ Ibid. 90. oldal

¹¹¹ Ibid. 91. oldal

A szexuális abúzusok okai az elkövetőknél

A riport részét képezte egy elkövetőkkel készült interjú-csokor. A kutatók felvették a kapcsolatot minden püspökkel és szerzetes elöljáróval, és arra kérték őket, hogy kössék össze a kutatókat mindazokkal az elkövetőkkel, akiket vagy elítéltek szexuális bűncselekményért vagy bevallották, hogy ilyet elkövettek. Végül 11 (10 pap és egy diakónus) olyan elkövetőt találtak, akikkel le tudtak ülni beszélgetni az elkövetett bűncselekményekről és azok motívumairól.

Az interjúkra vállalkozottak között egyetlen olyan sem volt, aki arra panaszkodott volna, hogy a családban kevés szeretetet vagy figyelmet kapott volna, átlagos családokból származnak, többnyire munkás háttérű szülőkkel. Különösebb családi tragédia sem zavarta meg a fejlődésüket. Érdekes és fontos adalék, hogy egyetlen egy sem volt közöttük, aki transzcendens vagy természetfeletti indítékot mondott volna a hivatása okaként.

Szexuális irányultságukat tekintve több mint fele a megkérdezetteknek homoszexuálisnak vallotta magát, néhányan közülük szexuális kapcsolatot is létesítettek azonos nemű felnőttekkel.¹¹² A szexualitással kapcsolatosan elmondták, hogy a nőkkel való szexuális viszony a házasságon kívül bűnnek számít, néhányan bármilyen szexuális kapcsolatot bűnnek tartottak.

Többeket bántalmaztak szexuálisan, mások arról vallottak – bár erőszakot nem említettek, – hogy a szemináriumban egymással és a nevelőkkel is „fizikai közelség” állt fenn nem egy alkalommal. Ezek a jelenségek egybevágóan több kutatással is. Egy felmérés eredményei azt mutatták, hogy az Egyházban erős mechanizmusok léteztek a szexuális erőszak újratermelésére, főleg a kis-szemináriumi központokban (ahol kiskorú fiúk tanultak, a papságra készülve). Egy másik tanulmány szerint a papi erőszaktevők 27%-a maga is áldozata volt szexuális erőszaknak a gyermekkorában.¹¹³

Az elkövetett bűncselekményekkel kapcsolatosan a hozzáállásuk általában az esetek jelentőségének minimalizálása, a felelősség tagadása és az őszinte elismerés között ingadozott, de a legtöbb esetben a cselekményeket relativizálták, a jelentőségüket lekicsinyelték.

„SZÉTKERGETNI AZ ÁRNYAKAT”: DIAGNOSZTIZÁLNI A FELTÁRT JELENSÉGEKET

Az Egyház sokáig – a riport szerint 2015-ig – előnyben részesítette az intézmény védelmét, a botrány elkerülését az áldozatok érdekével szemben. A probléma szisztematikus volt, az Egyháznak sem koncepciója, sem szándéka nem volt az esetek kezelésére, nem azért, mert elfogadta vagy támogatta volna az elkövetőket és magatartásukat, hanem mert nem tudta, hogy hogyan kezelje azokat.

Az elemzések szerint a katolikus tanítás torzulásai is közrejátszottak a kiskorúak elleni szexuális erőszak terjedéséért: a klerikalizmus, az engedelmesség- és a papi személy tiszteletének fals, nem evangéliumi értelmezése és a cölibátus, valamint a papi hivatás szentségének a túlértékelése is szerepel az okok között.¹¹⁴

¹¹² Ibid .145.o ldal

¹¹³ Ibid. 146. oldal

¹¹⁴ CIASE jelentés összefoglaló 11. oldal

„ELOSZLATNI A SÖTÉTSÉGET”: MEGTALÁLNI A MEGFELELŐ UTAKAT, MÓDOKAT A MÚLT CSELEKMÉNYEINEK FELDOLGOZÁSÁRA, A JELENBEN A BÁNTALMAZÁSOK KEZELÉSÉRE, A JÖVŐBEN A MEGELŐZÉSRE

A CIASE Bizottság a riport harmadik, egyben utolsó fejezetében ajánlásokat fogalmazott meg a francia katolikus Egyház számára. Az ajánlások a felelősségvállalásra épülnek, mellyel kapcsolatosan a szerzők arra hívják fel a figyelmet, hogy annak mind az egyes elkövetőkkel (és az azokat támogatókkal) szemben individuálisan meg kell történnie, mind pedig szisztematikusan, az Egyház egészére vonatkoztatva.

Ami a gyakorlati megvalósítást illeti, első helyen azt javasolják, hogy az Egyház alakítson ki egy konkrét eljárásrendet az abúzusok kezelésére és a bekövetkezett károk enyhítésére. Az egyházi szervezetet pedig olyan módon javasolja megreformálni, hogy az kevesebb teret engedjen a hatalommal való visszaélésnek.

A legfontosabb támogató elem a javaslatok szerint a képzés, vonatkoztatva mindazokra, akik potenciálisan elkövetőkké vagy áldozatokká válhatnak (papok, szerzetesek, diakónusok, fiatalkorúakkal foglalkozó világiak, illetve maguk a fiatalkorúak és szüleik). A képzést a megelőzés kulcselemeként jelölik meg és annak széles körű implementációjára hívják az Egyházat.¹¹⁵

Az Egyháznak rá kell lépnie az „igazság és a kiengesztelődés útjára” azzal, hogy elismeri a felelősségét, amit oly sokáig igyekezett elkerülni. Nemcsak büntetőjogi, hanem szociális és polgári jogi értelemben is. Ezért mindent el kell követnie, hogy igazságot szolgáltatson és az okozott kár helyreállítására anyagi értelemben is kísérletet tegyen függetlenül attól, hogy az adott eset milyen régen történt.¹¹⁶

Ezért azt javasolja, hogy kerüljön kidolgozásra egy kompenzációs rendszer, amely egyénenként bírálja el a fizetendő összegek, illetve egyéb támogatások nagyságát és módját. Fontos, hogy nem javasolják kategóriák, fizetési keretek alkalmazását, hanem egymástól teljesen függetlenül, minden egyes esetben külön gondolják a kártalanítás módjának megtalálását. Azt is javasolja a riport, hogy egy független testület legyen ennek az eljárásnak a gazdája, illetve hogy a forrásokat egy külön erre a célra létrejött bizottság¹¹⁷ kezelje.

Konkrét javaslatokkal éltek az egyházi szemináriumokban folyó képzésekkel és a papok továbbképzésével és pszichológiai alkalmasságuk vizsgálatával, illetve folyamatos ellenőrzésével kapcsolatosan is.¹¹⁸

Végezetül leszögezték, hogy tisztában vannak az eljárásrendek túlzott szigorának és a transzparencia eltúlzásának a következményeivel, hiszen ezek következtében az Egyház – amely az emberi kapcsolatokra építve végzi evangelizációs küldetését – munkája ellehetetlenül, mivel a túlbürokratizált rendszerek megfojtják az emberi kapcsolatokat. Meg kell találni tehát azt az egészséges egyensúlyt, ami biztosítja a kapcsolatok kialakításához és azok ápolásához szükséges szabadságot, de ugyanakkor nem enged teret a sem a túlzásoknak, sem a hatalommal való visszaélés semmilyen formájának.¹¹⁹

¹¹⁵ CIASE összefoglaló jelentés 12. oldal

¹¹⁶ Ibid. 13. oldal

¹¹⁷ Ez a bizottság idén júniusban létre is jött (Instance Nationale Indépendante de Reconnaissance et de Réparation (INIRR)). https://www.lemonde.fr/en/france/article/2022/06/01/the-reparation-process-for-sexual-abuse-victims-in-the-french-church-begins_5985357_7.html Utolsó letöltés: 2022. június 20.

¹¹⁸ CIASE összefoglaló jelentés 15. oldal

¹¹⁹ Ibid 16.

KISKORÚAK SZEXUÁLIS BÁNTALMAZÁSA A KATOLIKUS EGYHÁZBAN, AZ USA-BAN ÉS EURÓPÁBAN

A Francia Katolikus Püspöki Konferencia az ajánlásokat rendkívül komolyan vette. 2021 novemberében, Lourdesban tartott konferenciájukon a javaslatoknak megfelelően kidolgozták teljesen áldozatközpontú eljárási protokolljukat, létrehoztak egy alapot az áldozatok kárpótlására, illetve közösen kértek bocsánatot és tartottak engesztelő imát az elkövetett bűnökért.¹²⁰

¹²⁰ French bishops' General Assembly focused on child abuse (Vatican News, 2021. november 3.) <https://www.vaticannews.va/en/church/news/2021-11/french-bishops-general-assembly-focused-on-child-abuse.html> utolsó letöltés 2022.06.20.

ÖSSZEGRZÉS

A vizsgált jelentések sokban hasonlítanak egymásra, vannak azonban jelentős különbségek is, amelyek megérnének egy további, mélyebb elemzést. Az alábbiakban a korábban már elemzett adattartalmak főbb számait foglalom össze, az egyes országok helyzetének egymás mellé helyezésével.

1. A kiskorúak szexuális bántalmazása a vizsgálatokat végzett országokban mutat bizonyos eltéréseket. A megkérdezett felnőttek minimum átlag 10,5%-a (Franciaország) vallja azt, hogy régebben, a gyermekkorában szexuálisan bántalmazták. Ez a szám az USA-ban 22%, Írorszáiban 27%, Németországban pedig 18%. Ami a jelen idejű abúzusokat illeti, Németországban évről évre növekszik a kiskorúak szexuális bántalmazásának a száma, 2021-ben 17704 rendőrségi ügyről volt akta, míg több mint 30 000 gyermek pornográf tartalmakkal kapcsolatos esetet regisztráltak (ez utóbbiak száma megduplázódott 2020 óta). A jelen idejű esetek számaránya azonban még ennél is rémisztőbb Franciaországban, ahol évi 160 000 esetet regisztráltak az elmúlt évek során, ezért ott az állam is létrehozott egy hasonló bizottságot, mint a Katolikus Egyház. Nem túlzás tehát egyfajta „gyermekbántalmazási pandémiáról” beszélni a mi fejlett világunkban, a vizsgált országokban mindenképp, Franciaországban pedig különösképpen.
2. Az egyházi áldozatok kora és neme kisebb eltérésekkel nagyjából ugyanaz: mindenütt a fiúk vannak túlnyomó többségben, ellentétben a társadalom többi részével, ahol sokkal több a lány áldozat. Az érintettek kora mindenhol 10 év fölött kezdődik, az amerikai jelentésben a 13-17 éves, pubertás korú fiúk vannak többségben, míg a francia és a német jelentés 10-13 év közé, a pre-pubertás korban találta meg az áldozatok többségét. Az ír jelentés nem vizsgálta az áldozatok korát, annyit jegyez meg csupán, hogy a vizsgált intézményekben 5 és 15 év kor közötti gyermekek laktak.
3. Az egyházi bántalmazók aránya nagyfokú hasonlóságot mutat a vizsgált országokban. Írorszáiban a Ryan jelentés nem tartalmaz adatokat a papok és szerzetesek abszolút számait illetően. Egy tanulmány¹²¹ szerint a papok és szerzetesek száma a 30-as évektől a 70-es évekig 8-9000 volt, míg a nyolcvanas évektől folyamatosan esett, 2016-ra már csak 2700-an maradtak. Ezekből a szerzetesek száma a létszámnak átlagosan a negyede volt. A Ryan jelentés 800 elkövetőről beszél közel 70 év alatt, nehezen kiszámolható, hogy összesen, a halálozást és az új belépőket is, az intézményekben szolgálatot teljesítő papokat és szerzeteseket is számítva hány pap és szerzetes fordult meg azokban az intézményekben, amelyeket a jelentés vizsgált, de egy durva becsléssel ezeknek a számát maximum 10 és 15 ezer közé tenném. Ebbe nem számítottam bele a szerzetesnővéreket, akiknek az aránya a bántalmazók között maximum 10% volt. Így a becslésem szerint a többi országnál magasabb, minimum 5,3-8% közötti elkövetői arány jön ki. A többi vizsgált országban ez az arány mindenhol 2,8% és 4,5% között volt.
4. Ami az elkövetők abszolút számait illeti, azoknál nincs komoly eltérés. Az USA-ban 4392 elkövetőt találtak, Írorszáiban 800-at (ne feledjük, ezek csak a szerzetesi fenntartású iskolákban előforduló esetekért felelősek, az egyházmegyei vizsgálatok eredményei innen hiányoznak), Németországban 1670-et, Franciaországban pedig 3000-et a vizsgált 50-70 éves periódusokban.
5. Az áldozatok számai a vizsgált országokban és –időszakokban a következőképpen alakultak: az USA-ban 10667, Írorszáiban 2000, míg Németországban 3677 áldozatot találtak összesen, a teljes időszakban, a számok tehát lakosságszámra vetítve nagyságrendileg nem mutatnak eltérést. Franciaországban ugyanakkor a kb. 3000 klerikus elkövető 220 ezer áldozat abúzusáért felelős, ami egy az előzőekhez képest egészen kiugró, mintha egy másik univerzumba lépnénk át. Ez az adat rengeteg kérdést vet fel, azonban ezek ennek a dolgozatnak a keretein messze túlmutatnak.

¹²¹ Alan McSweeney: Analysis of the Numbers of Catholic Clergy and Members of Religious in Ireland from 1926 to 2021, 12-13. oldal <file:///C:/Users/User/Downloads/AnalysisoftheNumbersofCatholicClergyandMembersofReligiousinIrelandfrom1926to2021.pdf> utolsó letöltés: 2022.06.30.

IRODALOMJEGYZÉK

Ország-jelentések

1. The Nature And Scope Of Sexual Abuse Of Minors By Catholic Priests And Deacons In The United States 1950-2002 A Research Study Conducted By The John Jay College Of Criminal Justice The City University Of New York
2. Commission to Inquire into Child Abuse Report
3. Sexueller Missbrauch an Minderjährigen durch katholische Priester, Diakone und männliche Ordensangehörige im Bereich der Deutschen Bischofskonferenz (MHG-Studie)
4. Research Project (MHG Study) “Sexual abuse of minors by catholic priests, deacons and male members of orders in the domain of the German Bishops’ Conference” – Summary in English
5. Sexual Violence in the Catholic Church; France 1950 – 2020, Final Report; French Independent Commission on Sexual Abuse in the Catholic Church (CIASE). English version
6. Summary of the Final Report - Independent Commission on Sexual Abuse in the Catholic Church
7. Sociologie des violences sexuelles au sein de l’Eglise catholique en France (1951-2020)

Egyéb források

8. Safeguarding: Our Commitment E-learning programme for the prevention of sexual abuse for minors
9. Communication from the commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - EU strategy for a more effective fight against child sexual abuse
10. Marie Keenan: A gyermekek szexuális bántalmazása és a katolikus egyház (Oriold és Tsai., 2017 Budapest)
11. Alan McSweeney: Analysis of the Numbers of Catholic Clergy and Members of Religious in Ireland from 1926 to 2021

Online portálok

12. The Boston Globe
13. The Guardian
14. Los Angeles Times
15. Jogi Fórum
16. Pedagógiai Folyóiratok
17. The Irish Times
18. Irish Examiner
19. Deutsche Welle
20. BBC News
21. Radio France Internationale
22. Le Monde
23. Vatican News
24. Magyar Kurír

*Szerző:
Puskás Balázs*

*Grafikai tervezés:
Balás Design*

*Felelős kiadó:
Dr. Máthé Zsuzsa*

Szent István Intézet 2022
szentistvanintezet.hu

A tanulmány a Batthyány Lajos Alapítvány támogatásával jelent meg.

